

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

28 серпня 2021 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

з навчальної дисципліни

«КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО»

для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 293 Міжнародне право
галузі знань 29 Міжнародні відносини

ЧАСТИНА 1

ЗМІСТ

			Стор.	
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2.	Лекції		4
	1.3.	Семінарські заняття	–	7
	1.4.	Самостійна робота студентів	–	21
	1.5.	Індивідуальні завдання	–	29
	1.6.	Підсумковий контроль	–	31
2.	Схема нарахування балів		–	35
3.	Рекомендовані джерела		–	36
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	51

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тема 1. Кримінальне право як галузь права. Кримінальний закон.	6	2	1			3
2.	Тема 2. Поняття кримінального правопорушення та кримінальної відповідальності	6	2	1			3
3.	Тема 3. Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення	8	2	2			4
4.	Тема 4. Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення	8	2	2			4
5.	Тема 5. Стадії вчинення кримінального правопорушення.	8	2	2			4
6.	Тема 6. Співучасть у кримінальному правопорушенні	8	2	2			4
7.	Тема 7. Множинність кримінальних правопорушень	8	2	2			4
8.	Тема 8. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	7	2	1			4
9.	Тема 9. Звільнення від кримінальної відповідальності	7	2	1			4
10.	Тема 10. Поняття, мета, види та порядок призначення покарань	8	2	2			4
11.	Тема 11. Звільнення від покарання і його відбування. Погашення та зняття судимості	8	2	2			4
12.	Тема 12. Інші заходи кримінально-правового характеру. Обмежувальні заходи. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх	8	2	2			4
	Всього по Загальній частині	90	24	20	0	0	46
	Усього	180	50	40			90

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Кримінальне право як галузь права та юридична наука. Джерела кримінального права. Кримінальний закон	2
1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 1.6. 1.7. 1.8. 1.9.	Поняття, предмет, метод, принципи кримінального права. Система кримінального права України. Джерела кримінального права. Практика застосування кримінального законодавства (вітчизняна, зарубіжна, Європейського суду з прав людини та Міжнародного кримінального суду). Постанови Верховного Суду з кримінальних справ. Постанови Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду кримінальних справ. Система і загальна характеристика Кримінального кодексу України 2001 р. Поняття, структура і види кримінально-правових норм. Чинність кримінального закону в просторі, часі та за колом осіб Чинність кримінального закону щодо осіб.	
2.	Поняття кримінального правопорушення та кримінальної відповідальності	2
2.1. 2.2. 2.3. 2.4. 2.5. 2.6. 2.7. 2.8. 2.9.	Поняття і ознаки кримінального правопорушення. Поняття і ознаки малозначного діяння, що формально містить ознаки кримінального правопорушення. Класифікація кримінальних правопорушень. Поняття кримінального проступку, нетяжкого злочину, тяжкого і особливо тяжкого злочину. Підстава кримінальної відповідальності. Поняття і значення складу кримінального правопорушення. Співвідношення понять «кримінальне правопорушення» і «склад кримінального правопорушення». Елементи і ознаки складу кримінального правопорушення. Класифікація складів кримінальних правопорушень.	
3.	Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення	2
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5. 3.6. 3.7. 3.8. 3.9. 3.10.	Поняття і значення об'єкта кримінального правопорушення. Загальний об'єкт кримінального правопорушення і його значення. Родовий об'єкт кримінального правопорушення і його значення. Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення і його значення. Поняття предмета кримінального правопорушення, його відмінність від об'єкта кримінального правопорушення. Поняття, ознаки і значення об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Суспільно-небезпечне діяння як основна ознака об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Суспільно-небезпечні наслідки, їх поняття і види. Причинний зв'язок між суспільно-небезпечним діянням і суспільно-небезпечними наслідками. Факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення: спосіб, місце, час, обстановка, знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення.	
4.	Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення	2

4.1.	Поняття і ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.	
4.2.	Фізична особа як суб'єкт кримінального правопорушення.	
4.3.	Вік як ознака суб'єкта кримінального правопорушення.	
4.4.	Осудність як ознака суб'єкта кримінального правопорушення.	
4.5.	Поняття, ознаки і значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.	
4.6.	Поняття та форми вини.	
4.7.	Поняття та види умислу.	
4.8.	Поняття та види необережності.	
4.9.	Факультативні ознаки суб'єктивної сторони: мотив і мета кримінального правопорушення, емоційний стан.	
5.	Стадії вчинення кримінального правопорушення	2
5.1.	Поняття і види стадій вчинення кримінального правопорушення.	
5.2.	Поняття закінченого та незакінченого кримінального правопорушення.	
5.3.	Кримінальна відповідальність за готування до кримінального правопорушення.	
5.4.	Поняття та види замаху на кримінального правопорушення.	
5.5.	Поняття та кримінально-правове значення добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця.	
6.	Співучасть у кримінальному правопорушенні	2
6.1.	Поняття та ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні.	
6.2.	Види співучасників.	
6.3.	Форми співучасті.	
6.4.	Кримінальна відповідальність співучасників.	
6.5.	Екссес виконавця.	
6.6.	Добровільна відмова співучасників від доведення кримінального правопорушення до кінця.	
6.7.	Причетність до кримінального правопорушення та її відмінність від співучасті.	
7.	Множинність кримінальних правопорушень	2
7.1.	Поняття та види одиничних кримінальних правопорушень.	
7.2.	Поняття множинності кримінальних правопорушень та її кримінально-правова характеристика.	
7.3.	Повторність кримінальних правопорушень.	
7.4.	Сукупність кримінальних правопорушень.	
7.5.	Відмінність сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції кримінально-правових норм.	
7.6.	Рецидив кримінальних правопорушень.	
7.7.	Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.	
8.	Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	2
8.1.	Поняття обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.	
8.2.	Види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.	
8.3.	Кримінально-правова характеристика обставин, що виключають протиправність діяння:	
8.3.1.	необхідна оборона;	
8.3.2.	уявна оборона;	
8.3.3.	затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення;	
8.3.4.	крайня необхідність.	
8.3.5.	фізичний або психічний примус;	
8.3.5.	виконання наказу або розпорядження;	
8.3.6.	діяння, пов'язане з ризиком;	
8.3.7.	виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально- протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.	
9.	Звільнення від кримінальної відповідальності	2
9.1.	Поняття та види звільнення від кримінальної відповідальності.	
9.2.	Відмежування звільнення від кримінальної відповідальності	

9.3.	від суміжних правових інститутів.	
9.4.	Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.	
9.5.	Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.	
9.6.	Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки.	
9.7.	Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки.	
9.7.	Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.	
14.	Поняття, мета, види та порядок призначення покарань	2
10.1.	Поняття, ознаки та мета покарання.	
10.2.	Поняття, ознаки і значення системи покарань. Класифікація покарань.	
10.3.	Загальні засади призначення покарання, їх поняття і зміст.	
10.4.	Обставини, що пом'якшують покарання.	
10.5.	Обставини, що обтяжують покарання.	
10.6.	Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.	
10.7.	Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.	
10.8.	Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.	
10.9.	Призначення покарання за сукупністю вироків.	
10.10.	Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення.	
10.11.	Обчислення строків покарання.	
11.	Звільнення від покарання і його відбування. Погашення та зняття судимості	2
11.1.	Поняття і юридична природа звільнення від покарання та його відбування.	
11.2.	Види звільнень від покарання та його відбування.	
11.3.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням.	
11.4.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей.	
11.5.	Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку	
11.6.	Звільнення від покарання за хворобою.	
11.7.	Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким	
11.8.	Поняття і правове значення судимості.	
11.9.	Виникнення і припинення судимості.	
11.10.	Умови погашення судимості.	
11.11.	Дострокове зняття судимості.	
12.	Інші заходи кримінально-правового характеру. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб	2
12.1.	Поняття та мета примусових заходів медичного характеру.	
12.2.	Види примусових заходів медичного характеру.	
12.3.	Примусове лікування.	
12.4.	Спеціальна конфіскація.	
12.5.	Поняття та види обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство.	
12.6.	Поняття заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб	
12.7.	Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб	
12.8.	Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру	
12.9.	Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру.	
12.10.	Особливості застосування до неповнолітніх покарання.	
12.11.	Особливості звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування.	
12.12.	Особливості припинення судимості щодо неповнолітніх.	
	Усього	24

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Кримінальне право як галузь права та юридична наука.

Джерела кримінального права. Кримінальний закон

Тема 2. Поняття кримінального правопорушення та кримінальної відповідальності

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Поняття, предмет, метод, принципи кримінального права.
- 1.2. Система кримінального права України.
- 1.3. Джерела кримінального права.
- 1.4. Практика застосування кримінального законодавства (вітчизняна, зарубіжна, Європейського суду з прав людини та Міжнародного кримінального суду).
- 1.5. Постанови Верховного Суду з кримінальних справ. Постанови Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду кримінальних справ.
- 1.6. Система і загальна характеристика Кримінального кодексу України 2001 р.
- 1.7. Поняття, структура і види кримінально-правових норм.
- 1.8. Чинність кримінального закону в просторі, часі та за колом осіб
- 1.9. Поняття та ознаки кримінального правопорушення.
- 1.10. Поняття і значення складу кримінального правопорушення.
- 1.11. Співвідношення понять «кримінальне правопорушення» і «склад кримінального правопорушення».
- 1.12. Елементи і ознаки складу кримінального правопорушення.
- 1.13. Класифікація складів кримінальних правопорушень.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: поняття кримінального права, завдання кримінального права, предмет кримінального права, метод кримінального права, система кримінального права, принципи кримінального права, джерела кримінального права, судова практика, рішення Європейського суду з захисту прав людини, кримінальне законодавство, чинність кримінального закону, зворотна дія закону у часі, проміжний закон, екстрадиція, диспозиція, санкція, бланкетна диспозиція, відсылна диспозиція, відносно-визначена, альтернативна та кумулятивна санкції; кримінальне правопорушення, протиправність, караність, суспільна небезпечність, винність, малозначне діяння, кримінальний проступок, нетяжкий злочин, тяжкий злочин, особливо тяжкий злочин, кримінальні правовідносини, об'єкт кримінальних правовідносин, суб'єкт кримінальних правовідносин, кримінальна відповідальність, форми реалізації кримінальної відповідальності, межі кримінальної відповідальності, підстава кримінальної відповідальності, склад кримінального правопорушення, об'єкт кримінального правопорушення, суб'єкт кримінального правопорушення, об'єктивна сторона кримінального правопорушення, суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, кримінальні правопорушення з матеріальним складом, кримінальні правопорушення з формальним складом, кримінальні правопорушення з усіченим складом.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливо увагу зосередити на таких аспектах:

- пояснення поняття кримінальне право як галузі права, юридичної науки, навчальної дисципліни;
- розуміння змісту предмета кримінального права України;
- характеристика основних методів кримінального права України;
- визначення та пояснення завдань кримінального права України;
- опис основних функцій кримінального права України;

- пояснення взаємозв'язку кримінального права України із суміжними галузями права: конституційним правом, адміністративним правом, кримінальним виконавчим правом, кримінальним процесом, міжнародним правом тощо;
- визначення системи кримінального права України;
- характеристика основних принципів кримінального права;
- характеристика основних джерел кримінального права.
- пояснення змісту кримінального закону як джерела кримінального права;
- визначення системи закону про кримінальну відповідальність;
- визначення характерних рис чинного Кримінального кодексу України;
- визначення поняття та видів кримінально-правових норм;
- визначення поняття диспозиції і санкції кримінально-правової норми;
- визначення понять проста, описова, бланкетна та відсильна диспозиції кримінально-правової норми;
- пояснення змісту видів диспозиції кримінально-правової норми на конкретних прикладах;
- визначення понять відносно-визначена, альтернативна та кумулятивна санкції;
- пояснення змісту видів санкції кримінально-правової норми на конкретних прикладах;
- пояснення поняття чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі;
- обґрунтування принципів чинності кримінального закону в просторі: територіальний принцип, принцип громадянства, універсальний принцип;
- роз'яснення понять повний та обмежений дипломатичні імунітети;
- визначення обставин та підстав при яких кримінальне правопорушення визнається вчиненим на території України;
- пояснення поняття території України;
- визначення об'єктів, що не є територією України, але на які поширюється юрисдикція і сфера застосування кримінального права України;
- розуміння принципу громадянства;
- пояснення правових наслідків засудження особи за межами України;
- розуміння універсального принципу;
- розуміння чинності кримінального закону в часі;
- розуміння зворотної дії закону про кримінальну відповідальність;
- наведення законодавчого визначення кримінального правопорушення;
- наведення законодавчого визначення малозначного діяння;
- пояснення відмінностей між малозначним діянням і кримінальним правопорушенням;
- пояснення відмінностей між кримінальним правопорушенням та іншими правопорушеннями;
- наведення законодавчої класифікації кримінальних правопорушень (ст. 12 КК України);
- наведення інших критеріїв класифікації кримінальних правопорушень (за родовим об'єктом посягання; за характером суспільно небезпечних наслідків; за формою вини; за суб'єктом кримінального правопорушення; за наявності предмета кримінального правопорушення; за наявності потерпілого тощо);
- розуміння понять «кримінальні правовідносини», «кримінальна відповідальність»;
- обґрунтування підстави кримінальної відповідальності;
- розуміння видів кримінальної відповідальності (позитивної та негативної);
- розуміння моменту виникнення позитивної та негативної кримінальної відповідальності;
- розуміння поняття «склад кримінального правопорушення»;
- пояснення змісту об'єктивних та суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона);
- пояснення обов'язкових та факультативних ознак складу кримінального правопорушення;
- обґрунтування функцій складу кримінального правопорушення;

- розуміння співвідношення понять «кримінальне правопорушення» та «склад кримінального правопорушення»;
- визначення видів складів кримінальних правопорушень за різними критеріями;

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Семінарське заняття 2

Тема 3. Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття і значення об'єкта кримінального правопорушення.
- 3.2. Загальний об'єкт кримінального правопорушення і його значення.
- 3.3. Родовий об'єкт кримінального правопорушення і його значення.
- 3.4. Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення і його значення.
- 3.5. Поняття предмета кримінального правопорушення, його відмінність від об'єкта кримінального правопорушення.
- 3.6. Поняття, ознаки і значення об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
- 3.7. Суспільно-небезпечне діяння як основна ознака об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
- 3.8. Суспільно-небезпечні наслідки, їх поняття і види.
- 3.9. Причинний зв'язок між суспільно-небезпечним діянням і суспільно-небезпечними наслідками.
- 3.10. Факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення: спосіб, місце, час, обстановка, знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення.

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: об'єкт кримінального правопорушення, класифікація об'єктів кримінального правопорушення, загальний об'єкт кримінального правопорушення, родовий об'єкт кримінального правопорушення, безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, предмет кримінального правопорушення, потерпілий від кримінального правопорушення; об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, суспільно небезпечне діяння, суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок між діянням і наслідками, факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення: спосіб, місце, час, обстановка, знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння поняття «об'єкт кримінального правопорушення»;
- обґрунтування різних підходів до визначення поняття об'єкта кримінального правопорушення (злочину) в науці кримінального права;
- розуміння суспільних відносин як об'єкта кримінального правопорушення;
- роз'яснення структурних елементів суспільних відносин;
- розуміння кримінально-правового значення об'єкта кримінального правопорушення;
- обґрунтування класифікації об'єкта кримінального правопорушення за вертикаллю та горизонталлю;
- розуміння загального, родового та безпосереднього об'єктів кримінальних правопорушень;
- розуміння основного безпосереднього об'єкта кримінального правопорушення;
- розуміння додаткового безпосереднього об'єкта кримінального правопорушення та його поділу на додатковий необхідний та додатковий факультативний об'єкти кримінального правопорушення;
- розуміння поняття «предмет кримінального правопорушення»;

- розмежування понять «об'єкт кримінального правопорушення», «предмет кримінального правопорушення»;
- розуміння поняття «потерпілий від кримінального правопорушення»;
- розуміння поняття «об'єктивна сторона кримінального правопорушення»;
- розуміння ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;
- розмежування обов'язкових та факультативних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;
- розуміння випадків за яких факультативні ознаки об'єктивної сторони можуть виступати як основні ознаки;
- пояснення значення діяння як основної ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення;
- обґрунтування обов'язку особи та реальної можливості діяти певним чином;
- розуміння поняття «змішана бездіяльність»;
- розуміння того, що переконання, думки, ідеї не можуть тягнути за собою кримінальну відповідальність, поки вони не проявляються зовні в певних діях чи вчинках особи;
- пояснення значення суспільно небезпечних наслідків та їх видів;
- пояснення випадків при яких суспільно небезпечні наслідки є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони;
- наведення видів кримінальних правопорушень залежно від конструювання об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;
- пояснення значення та видів причинно-наслідкового зв'язку між діянням та суспільно небезпечними наслідками;
- розуміння місця, часу, обстановки, способу, знарядь та засобів вчинення кримінальних правопорушень;
- вміння розмежовувати знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення.

Семінарське заняття 3

Тема 4. Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття і ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.
- 3.2. Фізична особа як суб'єкт кримінального правопорушення.
- 3.3. Вік як ознака суб'єкта кримінального правопорушення.
- 3.4. Осудність як ознака суб'єкта кримінального правопорушення.
- 3.5. Поняття, ознаки і значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
- 3.6. Поняття та форми вини.
- 3.7. Поняття та види умислу.
- 3.8. Поняття та види необережності.
- 3.9. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони: мотив і мета кримінального правопорушення, емоційний стан.

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: суб'єкт кримінального правопорушення, фізична особа, вік кримінальної відповідальності, загальний суб'єкт кримінального правопорушення, спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення, осудність, неосудність, обмежена осудність, примусові заходи медичного характеру, вчинення кримінального правопорушення у стані сп'яніння, примусове лікування, суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, вина, умисел, прямий умисел, непрямий умисел, необережність, кримінально протиправна самовпевненість, кримінально протиправна недбалість, випадок (казус), складна (подвійна) форма вини, мотив, мета, емоційний стан, помилка в кримінальному праві.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- наведення законодавчого визначення суб'єкта кримінального правопорушення;
- наведення законодавчого визначення спеціального суб'єкта кримінального правопорушення;
- обґрунтування основних ознак суб'єкта кримінального правопорушення: фізична особа, вік, осудність;
- пояснення необхідності встановлення віку особи та обґрунтування можливих варіантів встановлення віку особи;
- розкриття критеріїв осудності;
- обґрунтування кримінально-правового значення обмеженої осудності;
- розуміння значення неосудності особи;
- обґрунтування кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, вчинені у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.
- розуміння значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;
- наведення обов'язкових та факультативних ознак суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;
- наведення законодавчого визначення вини як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;
- характеристика категорій вини;
- розуміння форм вини та вміння пояснити їх значення;
- наведення видів умислу, які закріплені на законодавчому рівні у КК України, та характеристика інших видів умислу;
- наведення видів необережності, які закріплені на законодавчому рівні у КК України, та характеристика інших видів необережності;
- розкриття інтелектуальної та вольової складових частин умислу та необережності як форм вини;
- вміння розмежовувати прямий умисел від непрямого;
- вміння розмежовувати кримінально протиправну самовпевненість від кримінально протиправної недбалості;
- вміння розмежовувати непрямий умисел від кримінально протиправної недбалості;
- розуміння поняття «випадок» («казус»);
- вміння знаходити відмінність кримінально протиправної недбалості від казусу;
- розуміння поняття «складної» («подвійної», «змішаної») форми вини;
- обґрунтування значення мотиву як факультативної ознаки суб'єктивної сторони;
- обґрунтування значення мети як факультативної ознаки суб'єктивної сторони;
- розуміння поняття «емоційного стану» як факультативної ознаки суб'єктивної сторони;
- розуміння поняття «помилка» в кримінальному праві;
- наведення видів помилок в кримінальному праві (юридична і фактична);
- характеристика наслідків, що тягне за собою юридична помилка.

Семінарське заняття 4

Тема 5. Стадії вчинення кримінального правопорушення

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Поняття і види стадій вчинення кримінального правопорушення.
- 4.2. Поняття закінченого та незакінченого кримінального правопорушення.
- 4.3. Кримінальна відповідальність за готування до кримінального правопорушення.
- 4.4. Поняття та види замаху на кримінального правопорушення.
- 4.5. Поняття та кримінально-правове значення добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення.

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: стадія вчинення кримінального правопорушення, закінчене кримінальне правопорушення, незакінчене кримінальне правопорушення, готування до кримінального правопорушення, замах на кримінальне правопорушення, закінчений замах, незакінчений замах, добровільна відмова від вчинення кримінального правопорушення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- вміння виділяти стадії вчинення умисного кримінального правопорушення;
- обґрунтування понять «закінчене кримінальне правопорушення» та «незакінчене кримінальне правопорушення»;
- пояснення стадії готування до кримінального правопорушення та видів готування до кримінального правопорушення;
- пояснення стадії замаху на кримінального правопорушення та його видів;
- вміння пояснити момент закінчення кримінального правопорушення на практичних прикладах;
- розмежування моменту закінчення кримінальних правопорушень залежно від конструкції складу кримінального правопорушення;
- розуміння ознак добровільної відмови при незакінченому кримінальному правопорушенні;
- розуміння співвідношення понять «добровільна відмова» та «щире каяття».

Семінарське заняття 5

Тема 6. Співучасть у кримінальному правопорушенні

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні.
- 5.2. Види співучасників. Кримінальна відповідальність співучасників.
- 5.3. Форми співучасті.
- 5.4. Безнаслідкова співучасть, невдале підбурювання або пособництво. Екссес виконавця. Співучасть у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом.
- 5.5. Добровільна відмова співучасників від вчинення кримінального правопорушення.
- 5.6. Причетність до кримінального правопорушення.

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: поняття співучасті у кримінальному правопорушенні, об'єктивні ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні, суб'єктивні ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні, види співучасників, форми співучасті, відповідальність співучасників, поняття невдалої співучасті, поняття та види екссесу виконавця, співучасть у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом, поняття добровільної відмови співучасників, поняття причетності до кримінального правопорушення, види причетності, відмінність співучасті від причетності до кримінального правопорушення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- наведення законодавчого визначення співучасті;
- обґрунтування різних підходів до визначення поняття співучасті в науці кримінального права;
- характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак співучасті;
- визначення видів співучасників, згідно ст. 27 КК України;

- характеристика кожного виду співучасника та пояснення змісту їх ролі;
- пояснення змісту кримінальної відповідальності кожного виду співучасника;
- обґрунтування питання про відповідальність співучасників щодо ставлення їм у вину об'єктивних і суб'єктивних ознак кримінального правопорушення, які характеризують підвищену або, навпаки, знижену відповідальність виконавця;
- пояснення змісту поняття «форми співучасті»;
- наведення форм співучасті за об'єктивними та суб'єктивними критеріями;
- обґрунтування змісту простої та складної співучасті на конкретних прикладах;
- наведення законодавчого визначення понять: а) вчинення кримінального правопорушення групою осіб; б) вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою; в) вчинення кримінального правопорушення організованою групою; г) вчинення кримінального правопорушення злочинною організацією;
- пояснення змісту кожної із форм співучасті, передбачених ст. 28 КК України на конкретних прикладах;
- обґрунтування змісту понять «безнаслідкова співучасть», «невдале підбурювання або пособництво» на конкретних прикладах;
- визначення поняття та видів ексцесу виконавця;
- пояснення змісту різних видів ексцесу виконавця на конкретних прикладах;
- обґрунтування співучасті у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом;
- обґрунтування особливостей добровільної відмови кожного із співучасників;
- наведення поняття причетності до кримінального правопорушення та відмежування його від співучасті;
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями».

Семінарське заняття 6

Тема 7. Множинність кримінальних правопорушень

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Поняття та види одиничних кримінальних правопорушень.
- 6.2. Поняття множинності кримінальних правопорушень та її кримінально-правова характеристика.
- 6.3. Поняття та види повторності кримінальних правопорушень.
- 6.4. Поняття та види сукупності кримінальних правопорушень.
- 6.5. Відмінність ідеальної сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції кримінально-правових норм.
- 6.6. Поняття та види рецидиву кримінальних правопорушень.
- 6.7. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: поняття та види одиничних кримінальних правопорушень, поняття множинності кримінальних правопорушень, види множинності кримінальних правопорушень, поняття повторності кримінальних правопорушень, види повторності кримінальних правопорушень, поняття сукупності кримінальних правопорушень, види сукупності кримінальних правопорушень, поняття та види конкуренції кримінально-правових норм, відмінність сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції кримінально-правових норм, поняття рецидиву кримінальних правопорушень, види рецидиву кримінальних правопорушень, правові наслідки повторності кримінальних правопорушень, правові наслідки сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010р. №7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив кримінальних правопорушень та їх правові наслідки».

- визначення поняття та видів одиничних кримінальних правопорушень та пояснення значення його вивчення для розуміння множинності кримінальних правопорушень;

- пояснення змісту видів простих та ускладнених одиничних кримінальних правопорушень на конкретних прикладах;

- визначення множинності кримінальних правопорушень та обґрунтування різних підходів визначення цього поняття в науці кримінального права;

- наведення законодавчих видів множинності кримінальних правопорушень (ст.32-34 КК України);

- обґрунтування визначення інших видів множинності в теорії кримінального права;

- визначення повторності кримінальних правопорушень за ст. 32 КК України;

- пояснення змісту видів повторності на конкретних прикладах;

- визначення сукупності кримінальних правопорушень за ст.. 33 КК України;

- пояснення змісту видів сукупності на конкретних прикладах;

- визначення рецидиву кримінальних правопорушень за ст.. 34 КК України;

- пояснення змісту видів рецидиву на конкретних прикладах;

- визначення поняття конкуренції кримінально-правових норм;

- пояснення змісту різних видів конкуренції кримінально-правових норм на конкретних прикладах;

- обґрунтування відмінності сукупності кримінальних правопорушень та конкуренції кримінально-правових норм;

- обґрунтування правових наслідків повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.

Семінарське заняття 7

Тема 8. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Тема 9. Звільнення від кримінальної відповідальності

Питання для усного опитування та дискусії

8.1. Поняття, види та значення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.

8.2. Поняття та ознаки необхідної оборони. Перевищення меж необхідної оборони.

8.3. Поняття та ознаки уявної оборони.

8.4. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення: поняття, ознаки, перевищення меж затримання.

8.5. Поняття та ознаки крайньої необхідності. Перевищення меж крайньої необхідності.

8.6. Фізичний або психічний примус.

8.7. Виконання наказу або розпорядження.

8.8. Діяння, пов'язане з ризиком.

8.9. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

8.10. Поняття та види звільнення від кримінальної відповідальності.

8.11. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.

8.12. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.

8.13. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки.

8.14. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки.

8.15. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

8.16. Незастосування давності до окремих категорій кримінальних правопорушень.

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: поняття, види, кримінально-правове значення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, поняття та види необхідної оборони, поняття та види уявної оборони, перевищення меж необхідної оборони, поняття затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення, ознаки затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення, сутність фізичного та психічного примусу, поняття та ознаки крайньої необхідності, перевищення меж крайньої необхідності, критерії відмежування необхідної оборони та крайньої необхідності, поняття виконання наказу або розпорядження, сутність діяння, пов'язаного з ризиком, поняття та ознаки виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації, поняття та види звільнення від кримінальної відповідальності, види звільнення від кримінальної відповідальності, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, незастосування давності до окремих категорій кримінальних правопорушень.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- наведення визначення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння;
- обґрунтування наявності в науці кримінального права різних підходів до розуміння сутності обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння;
- обґрунтування кримінально-правового значення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння;
- наведення законодавчо закріплених видів обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння;
- наведення законодавчого визначення поняття необхідної оборони, згідно ч. 1 ст. 36 КК України;
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 1 «Про судову практику у справах про необхідну оборону»;
- обґрунтування кримінально-правового значення необхідної оборони;
- обґрунтування підстав правомірності необхідної оборони;
- пояснення змісту перевищення меж необхідної оборони;
- пояснення змісту необхідної оборони та перевищення її меж на конкретних прикладах;
- визначення поняття, ознак та підстав правомірності уявної оборони
- обґрунтування кримінальної відповідальності особи при уявній обороні;
- пояснення змісту уявної оборони на конкретних прикладах;
- визначення поняття, ознак та підстав правомірності затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення за ст. 38 КК України;
- пояснення змісту перевищення меж необхідних для затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення на конкретних прикладах;
- визначення поняття, ознак та підстав правомірності крайньої необхідності та перевищення її меж за ст. 39 КК України;
- пояснення змісту крайньої необхідності та перевищення її меж на конкретних прикладах;
- пояснення змісту фізичного та психічного примусу на конкретних прикладах;
- обґрунтування кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення під впливом фізичного чи психічного примусу;
- визначення виконання наказу або розпорядження за ст. 41 КК України;
- обґрунтування змісту виконання наказу або розпорядження як обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння на конкретних прикладах;
- визначення діяння, пов'язаного з ризиком за ст. 42 КК України;

- обґрунтування змісту діяння, пов'язаного з ризиком як обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння на конкретних прикладах;
- визначення виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації за ст. 43 КК України;
- обґрунтування змісту виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння на конкретних прикладах;
- опрацювання постанови Пленуму Верховного суду України № 12 від 23.12.2005р. «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності»;
  - визначення поняття звільнення від кримінальної відповідальності;
  - визначення видів звільнення від кримінальної відповідальності за різними критеріями;
  - визначення звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям та пояснення його змісту на конкретних прикладах;
  - пояснення змісту поняття «дійове каяття»;
  - визначення звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим та пояснення його змісту на конкретних прикладах;
  - визначення звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки та пояснення його змісту на конкретних прикладах;
  - визначення звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки та пояснення його змісту на конкретних прикладах;
  - визначення звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності та пояснення його змісту на конкретних прикладах;
  - пояснення змісту зупинення та переривання строків давності;
  - обґрунтування незастосування строків давності за певні кримінальні правопорушення.

Семінарське заняття 8

Тема 10. Поняття, мета, види та порядок призначення покарань

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Поняття, ознаки та мета покарання.
- 10.2. Поняття, ознаки і значення системи покарань. Класифікація покарань.
- 10.3. Загальні засади призначення покарання, їх поняття і зміст.
- 10.4. Обставини, що пом'якшують покарання.
- 10.5. Обставини, що обтяжують покарання.
- 10.6. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.
- 10.7. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.
- 10.8. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.
- 10.9. Призначення покарання за сукупністю вироків.
- 10.10. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення.
- 10.11. Обчислення строків покарання.

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: покарання, мета покарання, система покарань, класифікація покарань, штраф, позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадські роботи, виправні роботи, службові обмеження для військовослужбовців, конфіскація майна, арешт, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі на певний строк, довічне позбавлення волі, загальні засади призначення покарання, обставини, що пом'якшують покарання, обставини, що обтяжують покарання,

призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті, призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом за дане кримінальне правопорушення, призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень, призначення покарання за сукупністю вироків, правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення, обчислення строків покарання.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- наведення законодавчого (ч. 1 ст. 50 КК України) визначення покарання;
- пояснення змісту ознак покарання;
- надання законодавчого (ч. 2 ст. 50 КК України) визначення мети покарання;
- характеристика наукових концепцій мети покарання (абсолютні, відносні, змішані);
- обґрунтування змісту кожної цілі покарання (кара, виправлення засуджених, запобігання вчинення нових кримінальних правопорушень як засудженим, так і іншими особами);
- наведення визначення системи покарань;
- характеристика законодавчої (ст. 51 КК України) системи покарань;
- обґрунтування значення системи покарань;
- характеристика законодавчої (ст. 52 КК України) класифікації покарань;
- обґрунтування наукових класифікацій покарань за різними критеріями (за змістом обмежень і позбавлень прав і свобод засудженої особи; за суб'єктом до якого можуть застосовуватися покарання; за можливістю визначення строку покарання; за характером пенітенціарного впливу);
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання» в частині призначення тих чи інших видів покарань;
- характеристика основних видів покарань (ст.ст. 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64 КК України);
- характеристика додаткових покарань (ст. ст. 54, 59);
- характеристика покарання, які можуть бути застосовані як основні, так і як додаткові (ст.ст. 53, 55 КК України);
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003р. № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання»;
- наведення визначення загальних засад призначення покарання;
- характеристика загальних засад призначення покарання, передбачених ч. 1 ст. 65 КК України;
- пояснення змісту кожної загальної засади призначення покарання, передбаченої ч. 1 ст. 65 КК України на конкретних прикладах;
- обґрунтування змісту положень передбачених ч. 2-5 ст. 65 КК України;
- характеристика обставин, які пом'якшують покарання, передбачених ст. 66 КК України;
- характеристика обставин, які обтяжують покарання, передбачених ст. 67 КК України;
- пояснення порядку призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті (ст. 68 КК України) на конкретних прикладах;
- характеристика підстав призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ч. 1 ст. 69 КК України);
- пояснення змісту способів призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (призначення основного покарання нижчого від найнижчої межі, встановленої в санкції статті (санкції частини статті); перехід до іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті (санкції частини статті); не призначення додаткового покарання (ст. 69 КК України)) на конкретних прикладах;

- пояснення змісту сукупності кримінальних правопорушень як спеціальної підстави призначення покарання;
- пояснення змісту способів (приймів) призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень, передбачених ч.1 ст. 70 КК України на конкретних прикладах;
- пояснення змісту поняття «розірваної сукупності» та її значення для призначення покарання з а ч. 4 ст. 70 КК України;
- пояснення змісту сукупності вироків як спеціальної підстави призначення покарання;
- пояснення змісту способів (приймів) призначення покарання за сукупністю вироків, передбачених ст. 71 КК України на конкретних прикладах;
- обґрунтування правил складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення (ст. 72 КК України);
- пояснення обчислення строків призначення покарання (ст. 73 КК України) на конкретних прикладах.

Семінарське заняття 9

Тема 11. Звільнення від покарання і його відбування. Погашення та зняття судимості

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Поняття та види звільнення від покарання та його відбування.
- 9.2. Звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпечності.
- 9.3. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років.
- 9.4. Звільнення від відбування покарання у зв'язку з закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.
- 9.5. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким.
- 9.6. Звільнення від покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.
- 9.7. Звільнення від покарання за хворобою.
- 9.8. Звільнення від покарання на підставі Закону України про амністію або акта про помилування.
- 9.9. Поняття і правове значення судимості. Виникнення і припинення судимості.

Аудиторна письмова робота

Вирішення практичних завдань

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: звільнення від покарання та його відбування, звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпечності, звільнення від відбування покарання з випробуванням, звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років, звільнення від відбування покарання у зв'язку з закінченням строків давності виконання обвинувального вироку, умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, заміна невідбутої частини покарання більш м'яким, звільнення від покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, звільнення від покарання за хворобою, звільнення від покарання на підставі Закону України про амністію або акта про помилування, судимість.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- наведення визначення звільнення від покарання та його відбування;
- характеристика видів звільнення від покарання та його відбування за КК України;
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003р. № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання» в частині звільнення від покарання та його відбування;
- пояснення змісту декриміналізації діяння та звільнення від покарання чи його відбування у зв'язку з декриміналізацією (ч. 2 ст. 74 КК України);

- обґрунтування звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпечності (ч. 4 ст. 74 КК України);
- наведення підстав звільнення від відбування покарання з випробуванням та звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст.ст. 75, 79 КК України);
- пояснення змісту іспитового строку;
- характеристика обов'язків, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням (ст. 76 КК України);
- обґрунтування застосування додаткових покарань у разі звільнення від відбування основного покарання з випробуванням (ст. 77 КК України);
- пояснення змісту правових наслідків звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 78 КК України);
- наведення підстав звільнення від відбування покарання у зв'язку з закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (ст.. 80 КК України);
- наведення підстав умовно-дострокового звільнення від відбування покарання (ст.. 81 КК України);
- наведення підстав заміни невідбутої частини покарання більш м'яким (ст.. 82 КК України);
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002р. №2 «Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м'яким»;
- наведення підстав звільнення від покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (ст.. 83 КК України);
- наведення підстав звільнення від покарання за хворобою (ст.. 84 КК України);
- пояснення змісту амністії та помилування;
- опрацювання Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року (в редакції від 02.06 2011 року);
- опрацювання Положення про здійснення помилування, затвердженого Указом Президента України від 21 квітня 2015 року № 223/2015;
- наведення визначення судимості;
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003р. №16 «Про практику застосування судами України законодавства про погашення та зняття судимості»;
- обґрунтування правових наслідків судимості (ст.. 88 КК України);
- пояснення змісту понять погашення та зняття судимості;
- наведення підстав та строків погашення судимості (ст.ст. 89-90 КК України);
- наведення підстав зняття судимості (ст. 91 КК України);

Семінарське заняття 10

Тема 12. Інші заходи кримінально-правового характеру. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру.
  - 10.2. Види примусових заходів медичного характеру.
  - 10.3. Примусове лікування.
  - 10.4. Спеціальна конфіскація.
  - 10.5. Поняття заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб
  - 10.6. Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб
  - 10.7. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру
  - 10.8. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру.
  - 10.9. Особливості застосування до неповнолітніх покарання.
  - 10.10 Особливості звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування.
- Особливості припинення судимості щодо неповнолітніх.

Аудиторна письмова робота

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: примусове лікування, спеціальна конфіскація, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, уповноважена особа юридичної особи, штраф, конфіскація майна, ліквідація юридичної особи, неповнолітні, покарання, особливості кримінальної відповідальності та покарання, звільнення від кримінальної відповідальності, звільнення від покарання та його відбування, примусові заходи виховного характеру.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- характеристика видів примусових заходів медичного характеру та наведення переліку осіб до яких вони можуть застосовуватися;
- визначення мети примусових заходів медичного характеру;
- пояснення змісту примусового лікування;
- наведення підстав призначення примусового лікування (ст. 96 КК України);
- опрацювання Основ законодавства України про охорону здоров'я в частині переліку хвороб, які є підставою застосування примусового лікування;
- пояснення змісту спеціальної конфіскації на підставі ст. 96-1 КК України;
- наведення підстав та випадків застосування спеціальної конфіскації (ст.ст. 96-1, 96-2 КК України);
- обґрунтування кримінальної відповідальності юридичних осіб;
- наведення кримінальних законодавств зарубіжних країн, які встановлюють кримінальну відповідальність юридичних осіб;
- пояснення змісту поняття заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб;
- наведення підстав для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру (ст.. 96-3 КК України);
- наведення визначення уповноваженої особи юридичної особи;
- пояснення змісту вчинення кримінального правопорушення в інтересах юридичної особи;
- наведення переліку юридичних осіб, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру (ст. 96-4 КК України);
- обґрунтування підстав для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру (ст. 96-5 КК України);
- характеристика видів заходів кримінально-правового характеру (ст.. 96-6 КК України);
- наведення підстав застосування штрафу, конфіскацій майна та ліквідації як заходів кримінально-правового характеру;
- характеристика загальних правил застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру (ст.. 96-10 КК України);
- обґрунтування порядку застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю кримінальних правопорушень (ст. 96-11 КК України).
- визначення поняття та правового статусу неповнолітньої та малолітньої особи;
- обґрунтування необхідності встановлення особливостей кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх;
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 року № 5 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх»;
- наведення порядку встановлення віку особи;
- наведення підстав звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ч. 1 ст. 97 КК України);

- наведення підстав звільнення неповнолітніх від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ч. 1 ст. 105 КК України);
- характеристика видів примусових заходів виховного характеру (ч. 2 ст. 105 КК України);
- опрацювання постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 від 15.05.2006р. «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру»;
- характеристика видів покарань, які можуть бути призначені неповнолітнім;
- обґрунтування особливостей призначення покарання неповнолітнім;
- обґрунтування особливостей звільнення від покарання та його відбування неповнолітніх і погашення та зняття судимості.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Кримінальне право як галузь права та юридична наука. Кримінальний закон

Завдання 1. Визначити місце кримінального права в правовій системі України.

Завдання 2. Проаналізувати загальнонаукові та спеціальні принципи кримінального права.

Таблиця

Загальнонаукові принципи	Спеціальні принципи

Завдання 3. Написати есе на тему «Судова практика як джерело кримінального права».

Питання для самоконтролю

- Що є предметом охорони кримінального права?
- Що таке кримінальне право як галузь права?
- Що таке кримінальне право як наука?
- Що таке кримінальне право як навчальна дисципліна?
- Які функції кримінального права?
- Що слід розуміти під предметом кримінального права?
- Які методи кримінального права вам відомі?
- Що є завданням кримінального права України?
- Що складає систему кримінального права?
- Що таке джерела кримінального права?
- Які виділяють джерела кримінального права?
- Що таке закон про кримінальну відповідальність?
- Хто користується дипломатичним імунітетом?
- Що охоплюється поняттям «територія України»?
- До кого і за яких умов може бути застосована екстрадиція?
- Які правові наслідки засудження особи за межами України?
- На які об'єкти, що не є територією України, поширюється юрисдикція і сфера застосування кримінального права України?
- Коли закон про кримінальну відповідальність вступає в силу?

Тема 2. Поняття кримінального правопорушення та кримінальної відповідальності

Завдання 1. Дослідити момент закінчення окремих видів кримінальних правопорушень і встановити практичне значення правильності його встановлення.

Таблиця

Кримінальні	Кримінальні	Кримінальні
-------------	-------------	-------------

правопорушення з матеріальним складом	правопорушення з формальним складом	правопорушення з усіченим складом

Завдання 2. Здійснити розмежування між кримінальним правопорушенням та іншими правопорушеннями.

Таблиця

Кримінальне правопорушення	Правопорушення

Завдання 3. Опрацювати рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканість) від 27.10.1999 р.

Питання для самоконтролю

- Яке визначення кримінального правопорушення дає кримінальний закон?
- Чим відрізняються кримінальні правопорушення від інших правопорушень?
- Чим відрізняються малозначні діяння від кримінальних правопорушень?
- Що таке криміналізація та декриміналізація?
- Які критерії класифікації кримінальних правопорушень передбачені КК України?
- Наведіть види кримінальних правопорушень залежно від характеру суспільно небезпечних наслідків.
- Яке співвідношення понять «кримінальна відповідальність» та «покарання»?
- Які ознаки складу кримінального правопорушення є обов'язковими?
- Які ознаки складу кримінального правопорушення є факультативними?
- Що є моментом виникнення позитивної кримінальної відповідальності?

Тема 3. Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення

Завдання 1. Написати есе на тему: «Потерпілий від кримінального правопорушення».

Завдання 2. Провести співвідношення між об'єктом і предметом кримінально-правової охорони.

Таблиця

Об'єкт кримінально-правової охорони	Предмет кримінально-правової охорони

Завдання 3. Розмежувати поняття засоби та знаряддя вчинення кримінального правопорушення.

Таблиця

Засоби вчинення кримінального правопорушення	Знаряддя вчинення кримінального правопорушення

Питання для самоконтролю

- Що таке об'єкт кримінального правопорушення?

- Назвіть види об'єктів кримінальних правопорушень.
- Який механізм заподіяння шкоди об'єкту кримінального правопорушення?
- Яке значення предмета кримінального правопорушення?
- Яке значення потерпілого від кримінального правопорушення в кримінальному праві?
- Який механізм заподіяння шкоди об'єкту кримінального правопорушення?
- Які суспільні відносини охороняються від кримінально протиправних посягань?
- Охарактеризуйте об'єктивну сторону у кримінальних правопорушеннях з матеріальним, формальним та усіченим складом.
- Який зв'язок об'єктивної та суб'єктивної сторін складу кримінального правопорушення?
- Охарактеризуйте умови відповідальності за кримінально протиправну бездіяльність?
- Яке значення непереборної сили, фізичного та психічного примусу для вирішення питання про кримінальну відповідальність?
- Що таке необхідний та випадковий причинний зв'язок
- Охарактеризуйте факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Тема 4. Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення

Завдання 1. Провести співвідношення між суб'єктом кримінального правопорушення і особою, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Таблиця

Суб'єкт кримінального правопорушення	Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення

Завдання 2. Написати есе на тему: «Характеристика обставин, що покладені в основу визначення віку, з досягненням якого особа може вважатися суб'єктом кримінального правопорушення».

Завдання 3. Проаналізувати різницю між кримінально протиправною самовпевненістю та прямим умислом.

Таблиця

	Кримінально протиправна самовпевненість	Прямий умисел
Поняття		
Відмінність		

Питання для самоконтролю

- Як співвідносяться поняття суб'єкта кримінального правопорушення та особи, яка вчинила кримінальне правопорушення?
- Які обставини, покладені в основу визначення віку, з досягненням якого особа може вважатися суб'єктом кримінального правопорушення?
- Яке кримінально-правове значення неосудності та обмеженої осудності?
- Відповідальність за кримінальне правопорушення, вчинене у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і її обґрунтування в теорії кримінального права.
- Що є підставою для продовження, зміни або припинення примусових заходів медичного характеру?

- Чи є юридична особа суб'єктом кримінального правопорушення?
- Що означає об'єктивне та суб'єктивне ставлення у вину.
- Назвіть види прямого та непрямого умислу.
- Відмежуйте кримінально протиправну самовпевненість від непрямого умислу.
- Відмежуйте випадок (казус) від кримінально протиправної недбалості.
- Яке значення фактичної помилки для кримінально-правової кваліфікації?
- Охарактеризуйте факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
- В яких кримінальних правопорушеннях можлива складна (подвійна) форма вини?
- Яке значення вини як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?

Тема 5. Стадії вчинення кримінального правопорушення

Завдання 1. Опрацювати постанови Пленуму Верховного Суду України: №10 від 06.11.2009р «Про судову практику в справах про злочини проти власності», № 2 від 7 лютого 2003р. «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи», №5 від 30.05.2008р. «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» та законспектувати положення щодо готування до кримінального правопорушення та замаху на кримінальне правопорушення.

Завдання 2. Розмежувати поняття добровільної відмови та дійового каюття.

Питання для самоконтролю

- Які є стадії вчинення кримінального правопорушення?
- Що таке готування до кримінального правопорушення?
- Що таке замах на кримінальне правопорушення?
- Які розрізняють види замаху?
- Що таке закінчене кримінальне правопорушення?
- Що таке добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця?

Тема 6. Співучасть у кримінальному правопорушенні

Завдання 1. Опрацювати постанови Пленуму Верховного Суду України: №10 від 06.11.2009р «Про судову практику в справах про злочини проти власності», № 2 від 7 лютого 2003р. «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи», №5 від 30.05.2008р. «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» та законспектувати положення, які роз'яснюють питання кримінальної відповідальності за відповідні кримінальні правопорушення при співучасті.

Завдання 2. Дослідити поняття та види причетності до кримінального правопорушення й проаналізувати її відмінність від співучасті.

Таблиця

Відмежування співучасті у кримінальному правопорушенні та причетності до кримінального правопорушення

Спільні ознаки	Відмінні ознаки

Питання для самоконтролю

- Що є співучастю у кримінальному правопорушенні?
- В чому полягають об'єктивні ознаки співучасті?

- В чому полягають суб'єктивні ознаки співучасті?
- Які розрізняють види співучасників?
- Назвіть форми співучасті
- В чому полягає кримінальна відповідальність співучасників?
- Кримінально-правове значення невдалої співучасті?
- Сутність ексцесу виконавця
- Поняття та значення посереднього виконавства?
- Сутність співучасті зі спеціальним суб'єктом?
- Ознаки добровільної відмови співучасників?
- В чому полягає відмінність співучасті від причетності до кримінального правопорушення?

Тема 7. Множинність кримінальних правопорушень

Завдання 1. Опрацювати постанови Пленуму Верховного Суду України: №10 від 06.11.2009р «Про судову практику в справах про злочини проти власності», № 2 від 7 лютого 2003р. «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи», №3 від 26.04.2002р. «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями та радіоактивними матеріалами», №4 від 26.04.2002р. «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» та законспектувати положення, які роз'яснюють відповідні норми КК України щодо повторності, сукупності, рецидиву при вчинення відповідних кримінальних правопорушень.

Завдання 2. Охарактеризувати підвиди конкуренції кримінально-правових норм.

Таблиця*

Підвиди конкуренції загальної та спеціальної норми	Підвиди конкуренції частини та цілого	Підвиди конкуренції спеціальних норм
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.
4.	4.	
5.	5.	
	6.	

*назвати та охарактеризувати кожний підвид конкуренції.

Питання для самоконтролю

- Що є одиничним кримінальним правопорушенням?
- Які Ви знаєте види одиничних кримінальних правопорушень?
- Визначте поняття множинності кримінальних правопорушень?
- Що таке повторність кримінальних правопорушень?
- Розмежуйте види повторності кримінальних правопорушень?
- Дайте поняття сукупності кримінальних правопорушень?
- Відмежуйте сукупність кримінальних правопорушень та конкуренцію кримінально-правових норм?
- Визначте поняття рецидиву кримінальних правопорушень?
- В чому полягають правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень?

Тема 8. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Завдання 1. Відмежувати необхідну оборону, крайню необхідність та затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.

Необхідна оборона	Крайня необхідність	Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення

Завдання 2. Написати есе на тему «Конституційне право особи на необхідну оборону».

Питання для самоконтролю

- Що слід розуміти під обставинами, що виключають кримінальну протиправність діяння?
- Які Ви знаєте види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння?
- Визначте поняття та ознаки необхідної оборони?
- Що таке уявна оборона?
- Визначте перевищення меж необхідної оборони?
- В чому полягає затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння?
- Визначте перевищення меж крайньої необхідності?
- Відмежуйте необхідну оборону та крайню необхідність?
- Визначте поняття та ознаки ризикованого діяння?
- В чому полягає виконання наказу або розпорядження як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння?
- Визначте перевищення меж крайньої необхідності?
- Відмежуйте необхідну оборону та крайню необхідність?
- Визначте поняття та ознаки ризикованого діяння?
- В чому полягає виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння?

Тема 9. Звільнення від кримінальної відповідальності

Завдання 1. Охарактеризувати види звільнення від кримінальної відповідальності за різними критеріями:

- за сферою поширення;
- за характером можливості звільнення від кримінальної відповідальності;
- за ознаками наявності чи відсутності певних умов звільнення від кримінальної відповідальності;
- залежно від характеру виникнення умов звільнення від кримінальної відповідальності.

Завдання 2. Написати есе на тему: «Звільнення від кримінальної відповідальності як один із видів заохочувальних заходів кримінально-правового характеру».

Питання для самоконтролю

- Що слід розуміти під звільненням від кримінальної відповідальності?
- Відмежуйте звільнення від кримінальної відповідальності від суміжних правових інститутів.
- В чому полягає звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям?

- Розкрийте звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки.
- Визначте передумови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки.
- В чому полягає звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.?
- Визначте випадки незастосування давності до окремих категорій кримінальних правопорушень.

Тема 10. Поняття, мета, види та порядок призначення покарань

Завдання 1. Проаналізувати, які види покарань не можуть бути призначені певним категоріям засуджених.

Таблиця

Види покарань	Категорії засуджених
штраф	
позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу	
позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю	
громадські роботи	
виправні роботи	
службові обмеження для військовослужбовців	
конфіскація майна	
арешт	
обмеження волі	
тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців	
позбавлення волі на певний строк	
довічне позбавлення волі	

Завдання 2. Зібрати та оформити у вигляді таблиць і діаграм статистичні дані щодо призначення різних видів покарань в Україні та Хмельницькій області за наступними показниками:

- кількість засуджених до різних видів покарань за останній рік;
- кількість засуджених до різних видів покарань за останні п'ять років.

Завдання 3. Проаналізувати та пояснити зміст ст. 69-1 КК України на конкретних практичних прикладах (оформити у вигляді конспекту).

Питання для самоконтролю

- Що таке покарання?
- Як визначається мета покарання в теорії кримінального права?
- Охарактеризуйте мету покарання.
- Охарактеризуйте систему покарань за чинним КК України.
- Визначте класифікацію покарань
- Охарактеризуйте кожен вид покарання.
- Охарактеризуйте загальні засади призначення покарання.
- Охарактеризуйте обставини, що обтяжують покарання.
- Охарактеризуйте обставини, що пом'якшують покарання.

- Які особливості призначення покарання при незакінченому кримінальному правопорушенні та при співучасті?
- Як призначається покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та за сукупністю вироків?
- Охарактеризуйте правила складання покарань.
- Як обчислюються строки покарання?

Тема 11. Звільнення від покарання і його відбування. Погашення та зняття судимості
Завдання 1. Охарактеризувати види звільнення від покарання та його відбування за різними критеріями.

Завдання 2. Написати есе на тему: «Правове значення судимості».

Питання для самоконтролю

- У чому відмінність звільнення від кримінальної відповідальності та звільнення від покарання та його відбування?
- Охарактеризуйте види звільнення від покарання та його відбування.
- Охарактеризуйте звільнення від відбування покарання з випробуванням.
- Охарактеризуйте звільнення від відбування покарання за хворобою.
- Охарактеризуйте умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.
- Які особливості звільнення від покарання та його відбування вагітних жінок?
- Яка правова природа судимості?
- Як обчислюються строки погашення судимості?
- Який порядок зняття судимості?

Тема 12. Інші заходи кримінально-правового характеру. Обмежувальні заходи.
Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Завдання 1. Відмежувати примусове лікування та примусові заходи медичного характеру.

Таблиця

Примусові заходи медичного характеру	Примусове лікування

Завдання 2. Написати есе на тему: «Кримінальна відповідальність юридичних осіб за законодавством зарубіжних країн».

Завдання 3. Опрацювати постанову Пленуму Верховного Суду України № 2 від 15.05.2006р. «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру», підготувати та представити на семінарському занятті доповідь щодо застосування в Україні примусових заходів виховного характеру.

Питання для самоконтролю

- Що таке примусове лікування?
- Які підстави призначення примусового лікування?
- Що таке спеціальна конфіскація?
- Які підстави та випадки застосування спеціальної конфіскації передбачені чинним КК?

- Які підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру?
- Хто така уповноважена особа юридичної особи?
- До яких юридичних осіб можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру?
- Які підстави для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру?
- Які види заходів кримінально-правового характеру можуть застосовуватися до юридичних осіб.
- Які підстави встановлення особливостей кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх?
- Які особливості звільнення від кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх?
- Які особливості призначення неповнолітнім покарання у виді позбавлення волі на певний строк?
- Які особливості застосування давності до неповнолітніх?
- Охарактеризуйте примусові заходи виховного характеру, які можуть бути застосовані до неповнолітніх.
- Які особливості знаття та погашення судимості щодо неповнолітніх?

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі реферату. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Умови виконання завдань

Індивідуальне завдання студентів денної форми навчання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи студента. Тема завдання обирається студентом добровільно і закріплюється за студентом викладачем на початку семестру. Підготовка індивідуального завдання у такій формі передбачає:

- підбір та опрацювання літератури за темою;
- складання плану роботи (вступ, *перше питання* розкриття теоретичних аспектів проблеми, *друге питання* аналіз фактичних та статистичних даних, висновки, список використаної літератури та інформаційних джерел);
- виклад основних ідей та пропозицій авторів;
- презентація індивідуального завдання на семінарських заняттях (виступ до 5 хвилин).

1.5.2. Темі рефератів

1. Кримінальний закон як джерело кримінального права.
2. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі.
3. Чинність закону про кримінальну відповідальність у просторі.
4. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі.
5. Поняття кримінально-правової кваліфікації.
6. Поняття кримінального правопорушення в кримінальному праві.
7. Відмінність кримінального правопорушення від інших видів правопорушень.
8. Готування до кримінального правопорушення та його відмінність від виявлення наміру.
9. Поняття складу кримінального правопорушення за кримінальним правом.
10. Суспільно небезпечне діяння, як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення.
11. Відмінність дійового каяття від добровільної відмови при незакінченому кримінальному правопорушенні.
12. Поняття та кримінально-правове значення об'єкта кримінального правопорушення.
13. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

14. Поняття суб'єкту кримінального правопорушення та його ознаки.
15. Обмежена осудність, її значення.
16. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.
17. Поняття та види спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.
18. Поняття вини, її форми.
19. Значення форми вини для кваліфікації кримінального правопорушення і призначення покарання.
20. Поняття та види помилок у кримінальному праві.
21. Непрямий умисел та кримінально протиправна самовпевненість.
22. Проста співучасть та її ознаки.
23. Екссес виконавця та його види.
24. Співучасть у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом.
25. Конкуренція кримінально-правових норм.
26. Поняття, ознаки, види та правові наслідки рецидиву кримінальних правопорушень.
27. Поняття та види одиничного кримінального правопорушення.
28. Уявна оборона та її правові наслідки за кримінальним законодавством України.
29. Поняття та підстави звільнення від кримінальної відповідальності.
30. Ознаки покарання за кримінальним правом.
31. Співвідношення покарання та кримінальної відповідальності.
32. Система покарань за кримінальним правом України.
33. Загальні засади призначення покарання.
34. Поняття та значення судимості.
35. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення.
36. Готування до кримінального правопорушення та замах на кримінальне правопорушення.
37. Добровільна відмова від вчинення кримінального правопорушення.
38. Поняття співучасті та її форми.
39. Мета і мотив кримінального правопорушення.
40. Необережність та її види.
41. Мета покарання.
42. Система покарань у кримінальному праві.
43. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм.
44. Необхідна оборона та її правові наслідки за кримінальним законодавством України.
45. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.
46. Призначення покарання за сукупністю вироків.
47. Давність та її види за кримінальним правом України.
48. Спеціальні засади призначення покарання.
49. Поняття та види примуових заходів виховного характеру.
50. Види заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

1.5.3. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань

Метою виконання індивідуальних завдань є закріплення і систематизація студентами отриманих знань у процесі участі в аудиторних заняттях і самостійної роботи.

Для виконання індивідуальних завдань студенти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, статистичні дані, аналітичну інформацію правоохоронних органів, а також практику та специфіку діяльності установ.

Індивідуальне завдання виконується комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А 4 (210 мм x 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів: лівого 30 мм, верхнього та нижнього 20 мм, правого не менше 10 мм.

Обсяг завдання має забезпечувати належне висвітлення теми і не повинен перевищувати 12-14 сторінок друкованого тексту шрифтом Times New Roman кеглем 14 з міжрядковим інтервалом 1,5.

Завдання повинно бути структурованою, тобто після титульного аркуша містити: план, вступ, три (два) розділи, висновки, список використаних джерел. Складові частини роботи не обов'язково починати з нового аркуша. Розділи плану роботи формулюються самостійно студентом як найважливіші напрями розкриття її теми. Виклад роботи подається за наведеним нижче порядком.

ПЛАН

	Стор.
Вступ	2
1. (назва першого розділу)	3
2. (назва другого розділу)	6
3. (назва третього розділу)	9
Висновки	12
Список використаних джерел	14

Вступ

(Виклад змісту вступу)

1. (назва першого розділу)

(Виклад змісту першого розділу)

2. (назва другого розділу)

(Виклад змісту другого розділу)

3. (назва третього розділу)

(Виклад змісту третього розділу)

Висновки

(Виклад змісту висновків)

Список використаних джерел

Нижче списку використаних джерел рукописним способом зазначаються дата виконання реферату і особистий підпис студента.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового семестрового заліку та усного семестрового екзамену за обсягом навчального матеріалу, визначеним робочою програмою, і в терміни, встановлені розкладом.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття, предмет і метод кримінального права.
2. Завдання кримінального права України.
3. Кримінальне право і суміжні галузі права.
4. Система кримінального права України.
5. Принципи кримінального права України.
6. Поняття та види джерел кримінального права.
7. Кримінальний закон як джерело кримінального права.
8. Система і загальна характеристика чинного кримінального кодексу України.
9. Поняття, структура і види кримінально-правових норм.
10. Чинність кримінального закону в просторі.
11. Чинність кримінального закону щодо осіб.
12. Чинність кримінального закону у часі.

13. Поняття та види тлумачення кримінального закону.
14. Поняття кримінального правопорушення.
15. Ознаки кримінального правопорушення.
16. Поняття і ознаки малозначного діяння, що формально містить ознаки кримінального правопорушення.
17. Класифікація кримінальних правопорушень.
18. Поняття і види стадій вчинення кримінального правопорушення.
19. Поняття закінченого та незакінченого кримінального правопорушення.
20. Кримінальна відповідальність за готування до кримінального правопорушення.
21. Поняття та види замаху на кримінальне правопорушення.
22. Поняття та кримінально-правове значення добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення.
23. Поняття кримінальних правовідносин.
24. Поняття та ознаки кримінальної відповідальності.
25. Форми реалізації кримінальної відповідальності.
26. Межі кримінальної відповідальності.
27. Підстава кримінальної відповідальності.
28. Поняття і значення складу кримінального правопорушення.
29. Співвідношення понять “ кримінальне правопорушення ” і “склад кримінального правопорушення ”.
30. Елементи і ознаки складу кримінального правопорушення.
31. Класифікація складів кримінальних правопорушень.
32. Поняття і значення об’єкта кримінального правопорушення.
33. Класифікація об’єктів кримінальних правопорушень.
35. Загальний об’єкт кримінального правопорушення і його значення.
36. Родовий об’єкт кримінального правопорушення і його значення.
37. Безпосередній об’єкт кримінального правопорушення і його значення.
38. Поняття предмета кримінального правопорушення, його відмінність від об’єкта кримінального правопорушення, знарядь і засобів вчинення кримінального правопорушення.
39. Поняття, ознаки і значення об’єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
40. Суспільно небезпечне діяння як основна ознака об’єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
41. Суспільно небезпечні наслідки, їх поняття і види.
42. Причинний зв’язок між суспільно-небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками.
43. Факультативні ознаки об’єктивної сторони складу кримінального правопорушення: спосіб, місце, час, обстановка, знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення.
44. Поняття і ознаки суб’єкта кримінального правопорушення.
45. Поняття та види спеціального суб’єкта кримінального правопорушення.
46. Фізична особа як суб’єкт кримінального правопорушення.
47. Вік як ознака суб’єкта кримінального правопорушення.
48. Осудність як ознака суб’єкта кримінального правопорушення.
49. Поняття і критерії неосудності.
50. Поняття і кримінально-правове значення обмеженої осудності.
51. Поняття, мета примусових заходів медичного характеру та особи, до яких вони застосовуються.
52. Види примусових заходів медичного характеру.
53. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп’яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.
54. Поняття, ознаки і значення суб’єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
55. Поняття та форми вини.

56. Поняття та види умислу.
57. Поняття та види необережності.
58. Випадок (казус) і його відмінність від кримінально протиправної недбалості.
59. Складна (подвійна) форма вини.
60. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони: мотив і мета кримінального правопорушення, емоційний стан.
61. Помилка в кримінальному праві та її вплив на кримінальну відповідальність.
62. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні.
63. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні.
64. Види співучасників.
65. Форми співучасті.
66. Кримінальна відповідальність співучасників.
67. Невдала співучасть.
68. Ексцес виконавця.
69. Посереднє виконавство.
70. Співучасть у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом.
71. Добровільна відмова співучасників від вчинення кримінального правопорушення.
72. Відмінність співучасті від причетності до кримінального правопорушення.
73. Поняття та види одиничних кримінальних правопорушень.
74. Поняття множинності кримінальних правопорушень та її кримінально-правова характеристика.
75. Поняття повторності кримінальних правопорушень.
76. Види повторності кримінальних правопорушень.
77. Поняття сукупності кримінальних правопорушень.
78. Види сукупності кримінальних правопорушень.
79. Відмінність сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції кримінально-правових норм.
80. Поняття та види рецидиву кримінальних правопорушень.
81. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.
82. Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
83. Кримінально-правове значення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
84. Поняття та ознаки необхідної оборони.
85. Поняття та ознаки уявної оборони.
86. Перевищення меж необхідної оборони.
87. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення: поняття, ознаки, перевищення меж затримання.
88. Фізичний або психічний примус.
89. Поняття та ознаки крайньої необхідності.
90. Перевищення меж крайньої необхідності.
91. Відмежування необхідної оборони та крайньої необхідності.
92. Виконання наказу або розпорядження.
93. Діяння, пов'язане з ризиком
94. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.
95. Поняття та види звільнення від кримінальної відповідальності. Відмежування звільнення від кримінальної відповідальності від суміжних правових інститутів.
96. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.
97. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.
98. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки.
99. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки.
100. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Незастосування давності до окремих категорій кримінальних правопорушень.

101. Амністія і помилювання.
102. Поняття і ознаки покарання.
103. Мета покарання.
104. Поняття, ознаки і значення системи покарань. Класифікація покарань.
105. Штраф як вид покарання.
106. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу як вид покарання.
107. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як вид покарання.
108. Громадські роботи як вид покарання.
109. Виправні роботи як вид покарання.
110. Службові обмеження для військовослужбовців як вид покарання.
111. Конфіскація майна як вид покарання. Відмінність конфіскації як виду покарання від спеціальної конфіскації.
112. Арешт як вид покарання.
113. Обмеження волі як вид покарання.
114. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців як вид покарання.
115. Позбавлення волі на певний строк як вид покарання.
116. Довічне позбавлення волі як вид покарання.
117. Загальні засади призначення покарання, їх поняття і зміст.
118. Обставини, що пом'якшують покарання.
119. Обставини, що обтяжують покарання.
120. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.
121. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом за дане кримінальне правопорушення.
122. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.
123. Призначення покарання за сукупністю вироків.
124. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення.
125. Обчислення строків покарання.
126. Поняття і юридична природа звільнення від покарання та його відбування.
127. Види звільнень від покарання та його відбування.
128. Звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпечності.
129. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років.
130. Звільнення від відбування покарання у зв'язку з закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.
131. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.
132. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким.
133. Звільнення від покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до 3-х років.
135. Звільнення від покарання за хворобою.
136. Звільнення від покарання на підставі Закону України про амністію або акта про помилювання.
137. Умови, порядок і правові наслідки звільнення від покарання та його відбування.
138. Поняття і правове значення судимості. Виникнення і припинення судимості.
139. Поняття і умови погашення судимості. Дострокове зняття судимості.
140. Поняття спеціальної конфіскації.
141. Підстави застосування спеціальної конфіскації.
142. Поняття та види заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
143. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності.
144. Особливості застосування до неповнолітніх покарання.
145. Особливості звільнення неповнолітніх від покарання.
146. Особливості звільнення неповнолітніх від відбування призначеного покарання.
147. Особливості припинення судимості у неповнолітніх.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Поняття і значення об'єкта кримінального правопорушення.
2. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні.
3. Поняття і ознаки покарання.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів семестрової оцінки студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 12 лекційних занять за денною формою навчання у третьому семестрі

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів за третій семестр:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій											
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	Денна	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	10	10

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 10 семінарських занять за денною формою навчання у третьому семестрі.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

3 семестр

№ з/п	9 тем	Номер теми												Усього балів	
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.		
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	8												8	
	Усього балів													20	

3. Рекомендовані джерела

3.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%E2%F0>.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341 III // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.
3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-V-III // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 17, ст.71
5. Базельська конвенція про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням від 05.05.1992 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_022.
6. Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_h91.
7. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом 27.01.1977 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_331.
8. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_153.
9. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
10. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р. (ратифікована Україною в 1989 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_096.
11. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами від 02.12.1949 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_162.
12. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4.11.1950 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
13. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_154.

14. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
15. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 25 листопада 1968р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_168.
16. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 25 листопада 1968р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_168.
17. Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників від 17.12.1979 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_087.
18. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: Резолюція Генеральної Асамблеї від 15.11.2000р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_791.
19. Рішення Конституційного Суду у справі про зворотню дію в часі законів та інших нормативно-правових актів №1рп/99 від 09.02.1999р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-99>.
20. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) № 9-рп/99 від 27.10.1999р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99>.
21. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02. 11. 2004 р. №15-рп/2004. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>.
22. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>.
23. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5-14>.
24. Про застосування амністії в Україні: Закон України від 01.10.1996р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80>.

3.2. Література до всіх тем

1. Актуальні проблеми кримінального права: навч. посіб. Київ.: Юрінком Інтер, 2009. 256 с.
2. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Р.В. Вереша. 2-ге вид. К. : Центр учб. л-ри, 2012. 320 с.
3. Грищук В.К. Вибрані наукові праці / В.К. Грищук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 824 с.
4. Грищук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, докторантів, наук.-пед. працівників юрид. фак.закл. вищ. освіти. Видання 2-ге, змінене та доповнене. Хмельницький, 2019. – 666 с.
5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: ЦУЛ, 2014. 944 с.
6. Ємельянов В. П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. / В. П. Ємельянов. Харків : Право, 2018. 142 с.
7. Кримінальне право України. Загальна частина / Савченко А.В. К.: «Центр учбової літератури», 2014 156 с.
8. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. / За ред. О.М. Омельчука. К.: Алерта, 2010. 208 с.
9. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник / За ред. проф. М.І. Бажанова, Ю.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-ге вид.,перероб. і допов Київ.: Юрінком Інтер 2012. 510 с.

10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [С.В. Албул, А.М. Бабенко, О.А. Гритенко, В.Я. Конопельський, В.О. Меркулова та ін.]; за ред. д.ю.н., проф. О.В.Меркулової, д.ю.н., доцента В.Я.Конопельського. Одеса, 2017. 430 с.
11. Кримінальне право в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 25 травня 2018 року. Одеса: НУ «Одеська юридична академія», кафедра кримінального права, 2018. 260 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/>
12. Кримінальне право. Загальна частина. Навчальний посібник / В. П. Кушпін, І. І. Циліурік, А. В. Кушпін. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 444 с.
13. Кримінальний кодекс України: наук.-практ. комент.: у 2 т. / за заг. ред.: В.Я. Тацій [та ін.]. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. Т. 1–2. 1209 с.
14. Мала енциклопедія кримінального права / НАН України, Київ. ун-т права; за заг. ред.: Ю. Л. Бошицького, З. А. Тростюк. К. : Кондор, 2012. 284 с.
15. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України 11-те вид., перероб. і доповн. / За ред.. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К.: Дакор, 2019. 1384 с.
16. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка В. В. Чернєя. Юрінком Інтер. 2018. 1064 с.
17. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.pravoznavec.com.ua/books/162/28/>
18. Судово-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. А.В. Савченка. К.: Центр учб. л-ри, 2013. 1272 с.
19. Сухонос В.В., Білокінь Р.М. Кримінальне право. Загальна частина: підручник / за аг ред. доктора юридичних наук, професора В.В. Сухоноса. Суми: Університетська книга, 2018. 420с.

3.3. Допоміжні джерела

Тема 1

1. Борисов В.І. Державна політика у сфері боротьби зі злочинністю та її напрямки / В.І. Борисов // Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. Вип. 100. С. 305–312.
2. Гришук В.К. Кодифікація кримінального законодавства України: Проблеми Історії і методології / В.К. Гришук. — Львів: Світ, 1992. — 168с.
3. Наден О.В. Теоретичні основи кримінально-правового регулювання в Україні : монографія / О.В. Наден. Х.: Право, 2012. 266 с
4. Стрельцов Є. Деякі роздуми про правову сутність та соціальні завдання кримінального права / Є. Стрельцов // Право України. 2010. № 9. С. 102 106.
5. Тацій В. Актуальні проблеми сучасного розвитку кримінального права В. Тацій, В. Борисов, В. Тютюгін // Право України. 2010. № 9. С. 4 -8.
6. Туляков В. Кримінальне право сучасності: криза доктрини чи криза юрисдикції? / В. Туляков // Право України. 2010. № 9. С. 40 44.
7. Фесенко Є. Сучасні завдання кримінально-правової науки (Загальна частина) / Є. Фесенко // Право України. 2010. № 9. С. 66 69.
8. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми: монографія / П. Л. Фріс. К. : Атіка, 2005. 332 с.
9. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // Права людини. Міжнародні договори України. Декларації, документи. Київ: Юрінформ, 1992. С. 18 24.
10. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. 31. Ст. 429.
11. Європейська конвенція про нагляд за умовно-засудженими або умовно-звільненими правопорушниками. 1964 р. // Там само.

12. Європейська конвенція про передачу провадження в кримінальних справах від 15 травня 1972 р. / Україна в міжнародно-правових відносинах. Книга 1. Боротьба із злочинністю та взаємна правова допомога. К.: Юрінком, 1996.-С. 1095-1115.
13. Конвенція про передачу осіб, засуджених до позбавлення волі, для відбування покарання в державі, громадянами якої вони є. Складена в Берліні 19 травня 1978 р.; ратифікована Президією Верховної Ради СРСР 3 квітня 1979 р.; набрала чинності 26 серпня 1979 р. // Відомості Верховної Ради СРСР. 1979. № 33. Ст. 539.
14. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 18 грудня 1966 р.: Набув чинності 23 березня 1976 р.; ратифікований Українською РСР 19 жовтня 1973 р. // Там само. С. 36-58.
15. Мінська конвенція країн СНД про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 22 січня 1993 р. / Україна в міжнародно-правових відносинах. Книга 1. Боротьба із злочинністю та взаємна правова допомога. К.: Юрінком, 1996. С. 1049-1082.
16. Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні // Право України. 2009. № 10. С. 145148.
17. Кваша О.О. Проблеми визначення меж кримінальної відповідальності [Текст] / О.О. Кваша // Часопис Київського університету права. 2009. №1. С. 238-243.
18. Кузембаєв О.С Джерела кримінально-правового регулювання в Україні // SCIENTIFIC-DISCUSSION # 8 (8), 2017 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/>
19. Терлецький Д. С. Нетрадиційні джерела конституційного права // Проблеми сучасної конституціоналістик : навч. посіб. / М. П. Орзіх, М. В. Афанасьєва, В. Р. Барський [та ін.]; за ред. М. П. Орзіха. К. : Юрінком Інтер, 2011. С. 88123.
20. Панов М. І. Джерела кримінального права: поняття, види, правове значення // Право України. 2017. №6. С. 80-89
21. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5-14>.
22. Про застосування амністії в Україні: Закон України від 01.10.1996р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80>.
23. Закон України “Про громадянство України” від 18 січня 2001 р. // ВВРУ. 2007. № 33. Ст. 442.
24. Закон України “Про правонаступництво України” від 12 вересня 1991 р. // ВВРУ. 1991. № 46. Ст. 617.
25. Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні від 10.06.93 року. / Голос України. 1993. 26 червня.
26. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних націй від 13.02.46 / Международное право в документах, М., 1982. С. 138-142.
27. Європейська конвенція про видачу правопорушників 13.12.57 / Україна в міжнародно-правових відносинах. Книга 1. Боротьба із злочинністю та взаємна правова допомога. К.: Юрінком, 1996. С. 1116-1130.
28. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 18.04.61 р. / Международное право в документах. М. 1982. С. 124-138.
29. Віденська конвенція про консульські зносини від 24.04.63 р. // Там само.
30. Закон України “Про державний кордон України” від 04.11.91 // ВВРУ. 2010.- № 6. Ст. 46.
31. Закон України “Про дипломатичну службу” від 20.09.2001 // ВВРУ. 2011. № 31. Ст. 296.
32. Закон України „Про міжнародні договори України” від 29.06.2004 року // ВВРУ. 2004. № 50. Ст. 540.
33. Дмитрук М. «Мертві норми» КК України: спроба наукового пояснення поняття та причин виникнення / М. Дмитрук // Право України. 2010. № 6. С. 226 .

Тема 2

1. Беккариа Чезаре. О преступлениях и наказаниях. 5-е изд., заново исправл. И увеличенное. М.: Стелс, 1995. 304 с.
2. Галушко Б. С. Поняття злочину в кримінальному праві України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.apdr.in.ua/v68/89.pdf>
3. Дудоров О.О. Поняття злочину. Класифікація злочинів // Вісник Асоціації кримінального права України, 2013, № 1(1)
4. Зінченко І.О. Одиначні злочини: поняття, види, кваліфікація / І.О. Зінченко, В.І. Тютюгін. Х.: ФІНН, 2010. 256 с.
5. Костенко О. Злочин і відповідальність за нього у світлі соціального натуралізму (щодо соціально-натуралістичної доктрини кримінального правознавства) / О. Костенко // Право України. 2010. № 9. С. 31.
6. Крайник Г.С., Овчаренко А.Є. Поняття та ознаки злочину за кримінальним законодавством України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/11/72.pdf>
7. Кривоченко Л.М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України: монографія / Л.М. Кривоченко. К.: Юрінком Інтер, 2010. 120 с.
8. Кудрявцев В.Н. Основания уголовно-правового запрета. Криминализация и декриминализация / [В.Н. Кудрявцев, П.С. Дагель, Г.А. Злобин и др.]; под ред. В.Н. Кудрявцева, А.М. Яковлева. М. : Наука, 1982. 304 с.

Тема 3

1. Агаев И. Б. Состав преступления: понятие, элементы, значение: учебное пособие / И. Б. Агаев. М. : Юристъ, 2004. 335 с.
2. Беккариа Чезаре. О преступлениях и наказаниях. 5-е изд., заново исправл. И увеличенное. М.: Стелс, 1995. 304 с.
3. Брич Л. Значення суспільно небезпечного діяння у розмежуванні складів злочинів та відмежуванні їх від складів адміністративних правопорушень / Л. Брич // Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2011. Вип. 53. С. 290–306.
4. Брич Л.П. Закономірності розмежування складів злочинів / Л.П. Брич // Життя і право. 2004. № 7. С. 67–75.
5. Вереша Р. Поняття та підстава кримінальної відповідальності [Текст] / Р. Вереша // Право України. 2006. № 12. С. 97–103.
6. Гаухман Л.Д. Кваліфікація преступлений: закон, теория, практика / Л.Д. Гаухман. М.: АО «Центр ЮрИнфоР», 2001. 316 с.
7. Кваліфікація злочинів, підслідних органам внутрішніх справ: навч. посібник / [В.В. Коваленко, О. М. Джужа, А. В. Савченко, В. В. Кузнецов та ін.]; за заг. ред. В. В. Коваленка. К. : Атіка, 2011. 648 с.
8. Коржанський М.Й. Кваліфікація злочинів: навчальний посібник / М.Й. Коржанський. [2-ге видання]. К. : Атіка, 2002. 640 с.
9. Кузнецов В.В. Теорія кваліфікації злочинів: підручник / [В.В. Кузнецов, А.В. Савченко]; за заг. ред. д.ю.н., проф. В.І. Шакуна. [4-те вид., перероб.]. К. : Алерта, 2012. 316 с.
10. Марін О.К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм: монографія / О.К. Марін. К.: Атіка, 2003. 224 с.
11. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник / В. О. Навроцький. К.: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
12. Наконечна І. М. Поняття кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак складу злочину // Часопис Київського університету права. 2013. №4. С. 313-316
13. Панов М. Кримінальна відповідальність: поняття, принципи, підстава / М. Панов // Право України. 2012. № 6. С. 227.
14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини

третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) від 27 жовтня 1999 р. // Офіційний вісник України. — 1999. — № 44. — Ст. 2193.

15. Сердюк П. Концепція позитивної кримінальної відповідальності як нормативний паронім загальних кримінально-правових відносин у доктрині кримінального права / П.Сердюк // Право України. 2010. № 11. С. 154.

16. Винокуров В.Н. Объект преступления: аспекты понимания, способы установления и применение уголовного закона: монография / В.Н. Винокуров. М.: Юрлитинформ, 2012. 224 с.

17. Гаджиева А.А. Понятие потерпевшего в уголовном праве: проблемы, дискуссии, обсуждения / А.А. Гаджиева // Государство и право. 2006. № 4. С. 105-106

18. Коржанський М.Й. Об'єкт і предмет злочину: монографія / М.Й. Коржанський. Дніпропетровськ : Юрид. акад. МВС, Ліра ЛТД, 2005. 252 с.

19. Костенко О. Поняття об'єкта злочину: дискусію варто продовжити / О. Костенко, А. Ландіна-Виговська // Право України. 2008. № 4. С.101.

20. Мальцев В. В. Объект охраны (преступления) в уголовном праве: монография / В.В. Мальцев. М.: Юрлитинформ, 2012. 512 с.

21. Музыка А.А. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія / А.А. Музыка, Є.В. Лашук. К. : Вид. Паливода А. В., 2011. 192 с.

22. Мягков М.О. Щодо проблеми об'єкта злочину в науці кримінального права / М.О.Мягков // Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС України ім. 10-річчя незалежності України. 2005. № 2. С. 142–148.

23. Никифоров Б.С. Объект преступления по советскому уголовному праву: монография / Б.С. Никифоров. М., 1960. 232 с.

24. Новоселов Г. П. Учение об объекте преступления. Методологические аспекты / Г.П. Новоселов. М. : Издательство НОРМА, 2001. 208 с.

25. Сенаторов М.В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві [Текст] / М.В. Сенаторов. за ред. В.І. Борисова. Х. : Право, 2006. 208 с.

26. Трубников В. М. Поняття об'єкта злочину з нових позицій / В. М. Трубніков // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Право. 2009. Вип. 1. С. 14–17.

27. Чеботарьова Г.В. Правопорядок як об'єкт кримінально-правової охорони / Г.В. Чеботарьова // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». 2008. № 2. С. 224–229.

28. Шевчук В.В., Об'єкт злочину за кримінальним правом України / В.В. Шевчук, О.В. Охман // Вісник ХУУП. 2006. № 2. С. 243-249.

29. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення : монографія / П. С. Берзін. К. : Дакор, 2009. 736 с.

30. Бойко А. И. Преступное бездействие / А. И. Бойко. СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. 320 с.

31. Велиев И. В. Об объективной стороне преступления: монография / И. В. Велиев. М.: Московский университет МВД России, ООО «Юркомпани», 2009. 272 с.

32. Демидова Л. Майнова шкода в системі елементів злочину / Л.Демидова // Підприємництво, господарство і право. 2011. № 1. С. 52.

33. Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления: монография / В.Н. Кудрявцев. М.: Госюриздат, 1960. 244 с.

34. Кудрявцев В.Н. Объективная сторона преступления. / В.Н. Кудрявцев. — М.: Юрид. лит., 1960.

35. Кудрявцев В.Н. Причинная связь в уголовном праве / В.Н. Кудрявцев, В.Б. Малинин // Правоведение. 2002. № 2. С. 254-256.

36. Кузнецова Н.Ф., Общественно-опасные последствия: лингвистический аспект / Н.Ф. Кузнецова, М.Б. Кострова // Вестник МГУ. Серия Право. 2000. № 6.

37. Кубальський В. Н., Браславець К. П. Теорії причинового зв'язку у науці кримінального права // Юридичний вісник 4 (49) 2018. С. 176-181

38. Локтіонова В.В. Ознаки об'єктивної сторони злочину та місце серед них злочинних наслідків [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/1_2012/53.pdf

39. Мочкош Ян. Про теорії причинного зв'язку в кримінальному праві. Публічне право. № 2 (30) (2018). С 119-125
40. Рудковська М. Р. Значення об'єктивної сторони складу злочину для характеристики суспільної небезпеки діяння// Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2017. №2 С. 3340342
41. Тимейко Г.В. Общее учение об объективной стороне преступления / Г.В. Тимейко. Ростов н/Д : Изд-во Ростовского университета, 1977. 215 с.
42. Фесенко Є.В. Особливості наслідків та причинного зв'язку у злочинах з матеріальним складом [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/viewFile/589/609>
43. Чеботарьова Г. В. Проблеми визначення поняття об'єктивної сторони злочину / Г.В.Чеботарьова / Ученые записки Таврыческого национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». 2009. № 1. С. 249–254.
44. Ярмыш Н.Н. Теоретические проблемы причинно-следственной связи в уголовном праве (философско-правовой анализ): монография / Н.Н. Ярмыш. Харьков : Право, 2003. 512 с.

Тема 4

1. Бараненко Д. В. Спеціальний суб'єкт злочину: кримінально-правовий аналіз: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 220 с
2. Бурдін В.М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: монографія / В.М. Бурдін. К.: Атіка, 2004. 240 с.
3. Бурдін В.М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сп'яніння: Монографія / В.М. Бурдін К.: Атіка, 2005. 160 с.
4. Вереша Р. В. Суб'єктивні елементи підстави кримінальної відповідальності: підручник / Р. В. Вереша. К. : Атіка, 2006. 740 с.
5. Зайцев О. В. Обмежена осудність у кримінальному праві України: монографія / О.В. Зайцев. Харків: Майдан, 2007. 240 с.
6. Закон України “Про психіатричну допомогу” від 22.02.2000р. // ВВРУ. 2007. № 34. Ст. 445.
7. Клименко В.А. Обмежена осудність: поняття, критерії та примусове лікування: монографія / В.А. Клименко, В. Б. Первомайський, Т. М. Приходько. К.: Атіка, 2011. 180 с.
8. Клименко В. Проблема вдосконалення законодавства про примусове лікування обмежено осудних осіб / В. Клименко, Т. Приходько // Підприємництво, господарство і право. 2011. № 5. С. 142.
9. Ландіна А.В. Спеціальний суб'єкт злочину: порівняльно-правовий аспект // Вісник Асоціації кримінального права України, 2018, № 1(10) .С. 54-63
10. Лень В. В. Осудність у кримінальному праві і законодавстві: монографія / В.В. Лень. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра ЛТД, 2008. 180 с.
11. Максимович Р.Л. Поняття службової особи у кримінальному праві України: монографія / Р.Л. Максимович. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. 304 с.
12. Осадча А. С. Спеціальний суб'єкт злочину: генезис, функції, проблеми кваліфікації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 20 с
13. Павлов В.Г. Субъект преступления / В.Г. Павлов. СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. 318 с.
14. Петин И.А. Осознанное и неосознанное в учении о преступлении: монография / И.А. Петин. М. : Юрлитинформ, 2010. 336 с.
15. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 року № 5 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.
16. Бурдін В. Зміст вини: проблема співвідношення інтелектуальних та вольових аспектів / В.Бурдін // Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2012. Вип. 56. С. 355–365.
17. Вереша Р. В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України: монографія / Р.В. Вереша. К.: Атіка, 2005. 223 с.

18. Вереша Р.В. Сучасні теорії (концепції) вини в науці кримінального права // Вісник Академії адвокатури України том 12 число 1(32) 2015. С. 79-94
19. Вереша Р.В. Вина і норми Загальної частини КК України / Р. В. Вереша // Вісник Академії адвокатури України. 2016. Т. 13, № 1. С. 35-40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2016_13_1_6
20. Вереша Р.В. Вина та її форми за кримінальним правом Англії / Р. В. Вереша, О. В. Кашпур // Вісник Академії адвокатури України. 2013. Число 1. С. 175-179. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2013_1_29
21. Гарбатович Д. А. Квалификация уголовно-правовых деяний по субъективной стороне: монография / Д. А. Гарбатович. М. : Юрлитинформ, 2009. 192 с.
22. Гримайло В. Окремі питання інституту вини у КК України / В. Гримайло // Підприємництво, господарство і право. 2008. № 3.
23. Музюкин А.П. Мотив преступления и его уголовно-правовое значение: монография / А.П. Музюкин. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 127 с.
24. Палій М. Помилки у визначенні міри покарання в кримінально-правових санкціях (постановка проблеми) / М.Палій, Є. Назимко // Юридична Україна. 2009. № 8. С. 113.
25. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року № 14 // Вісник Верховного Суду України. 2006. № 1 (65). С. 6.
26. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 07.02.03 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кирись. Львів: ПАІС, 2005. 463с.
27. Рарог А.И. Субъективная сторона и квалификация преступлений / А.И. Рарог. М.: ООО «Профобразование», 2001. 133 с.
28. Савченко А.В. Мотив і мотивація злочину: монографія / А.В. Савченко. К.: Атіка, 2002. 144 с.
29. Скляр С.В. Вина и мотивы преступного поведения / С.В. Скляр. СПб.: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. 326 с.
30. Толкаченко А.А. Проблемы субъективной стороны преступления: учеб. пособие / А.А. Толкаченко. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. 176 с.
31. Цепень М. Розроблення та застосування категорії обмеженої осудності у вітчизняній правозастосовній практиці / М.Цепень // Право України. -2006. № 7. С. 79-82.

Тема 5

1. Горностай А. В. Кримінальна відповідальність за замах на злочин : монографія / А. В. Горностай. – Х. : Юрайт, 2013. – 232 с.
2. Дякур М.Д. Доцільність поділу замаху на види та критерій такого поділу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/st/636/20.pdf>
3. Кошель В.В., Псьота О.В. Особливості добровільної відмови: відмінність від схожих діянь особи, що підлягають кримінальній відповідальності та кримінальний проступок як вид можливого покарання// «Молодий вчений». № 5 (57) . травень, 2018 р. С. 249-250
4. Красницький І. В., Щутяк Л. С. Відповідальність за замах на злочин за кримінальним правом України: монографія / І. В. Красницький, Л. С. Щутяк. Львів: ЛьвДУВС, 2015. 224с.
5. Крецул В.І. Добровільна відмова від злочину [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua>
6. Маслак Н. В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину : монографія / Н. В. Маслак. — Х. : Право, 2010. — 232 с
7. Тихий В. Замах на злочин / В.Тихий // Вісник Конституційного Суду України. -2004. -№4. С.91-94
8. Щутяк Л.С. Злочини, при вчиненні яких замах неможливий // Форум права. 2011. №1

Тема 6

1. Абакумова Ю. В. Інститут співучасті в кримінальному праві України: природа, сутність, сучасні проблеми визначення: монографія. Запоріжжя: КПУ, 2012. 320 с.
2. Вознюк А. Кримінально-правова доцільність звільнення від кримінальної відповідальності організаторів і керівників злочинних об'єднань / А. Вознюк // Підприємництво, господарство і право. 2008. № 1.
3. Галиакбаров Р.Р. Квалификация групповых преступлений / Р. Р. Галиакбаров. М.: Юрид. лит, 1980. 80 с.
4. Загодіренко П. О. Добровільна відмова співучасників від доведення злочину до кінця [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.apdr.in.ua/v69/45.pdf>
5. Зінченко І.О. Види множинності злочинів: кримінально-правовий зміст і співвідношення : наук. нарис / І.О. Зінченко. Х. : Юрайт, 2012. 64 с.
6. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. 560 с.
7. Копйова І. А. Змова на вчинення злочину як обов'язкова ознака співучасті [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2017/3229-1498464317.pdf>
8. Митрофанов І. І. Співучасть у злочині: навч. посіб. / І.І. Митрофанов, А.М. Притула. О.: Фенікс, 2012. 208 с.
9. Орловський Р. С. Критерії поділу співучасників на види // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна № 1106. Серія «ПРАВО». Випуск № 17, 2014 рік С. 175-179
10. Орловський Р.С. Кримінально-правове значення форм співучасті // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2014. С. 218-222
11. Ус О. В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину: монографія. Харків: Видавець ФО-П Вапнярчук Н. М., 2007. 264 с.
12. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України № 13 від 23.12.2005р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.
13. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 07.02.03 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кирись. Львів: ПАІС, 2005. 463 с.
14. Про судову практику у справах про злочини проти власності: постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 06.11.2009 року // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.
15. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 30.05.2008 р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.
16. Про судову практику у справах про хуліганство: постанова Пленуму Верховного Суду України №10 від 22.12.2006 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.

Тема 7

1. Бажанов М.И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины / М.И. Бажанов. Харьков : Право, 2000. 128 с.
2. Зінченко І. О. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання : монографія / І. О. Зінченко, В. І. Тютюгін. Х. : ФІНН, 2008. 336 с.
3. Колос О.В. Повторність злочинів у кримінальному праві України : монографія /

Ольга Валеріївна Колос. Ірпінь: УДФСУ, 2018. 304 с.

4. Міщук І.П. Місце рецидиву в системі множинності злочинів [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05/part_3/12.pdf

5. Ободовський О. В. Триваючі злочини у кримінальному праві України: монографія / О. В. Ободовський. — Одеса : Юридична література, 2016. — 256 с.

6. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 04.06.2010 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.

7. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року № 14 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.

8. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26.04.2002р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463 с.

9. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 07.02.03 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

10. Про судову практику у справах про злочини проти власності: постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 06.11.2009 року // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.

11. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 30.05.2008 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.

12. Про судову практику у справах про хуліганство: постанова Пленуму Верховного Суду України №10 від 22.12.2006 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. П. Берзін. К.: Алерта. 2010. 400 с.

13. Созанський Т.І. Кваліфікація сукупності злочинів: монографія / Т.І. Созанський. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 240 с.

14. Созанський Т.І. Про правила кваліфікації сукупності злочинів та байдужість законодавця до науки / Т.І. Созанський // Теорія кримінально-правової кваліфікації як феномен української кримінально-правової доктрини: тези доповідей та повідомлень учасників науково-практичної конференції, 16 січня 2016 р., м. Львів. К.: Видавничий дім «Артек», 2016. с. 172-174.

15. Устрицька Н.І. Кваліфікація повторності злочинів: монографія / Н.І. Устрицька. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 216 с.

16. Устрицька Н.І. Інститут множинності злочинів на сучасному етапі розвитку кримінального права // «Молодий вчений». № 12 (64), грудень, 2018 р. С. 539-541

17. Шкредова Е.Г. Неоднократность (повторность) и совокупность преступлений как формы множественности по уголовному законодательству стран СНГ / Е.Г. Шкредова // Государство и право. 2006. № 8. С. 90-98

Тема 8

1. Аніщук В.В. Обставина, що виключає злочинність діяння: поняття та юридична природа [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34417/10%20An%D1%96swuk.pdf?sequence=1>

2. Балашов І. Перевищення меж необхідної оборони: спірні питання / І. Балашов // *Право України*. -2006. -№ 8. С.82-85
3. Баулін Ю.В. Обставини, що виключають злочинність діяння. / Ю.В. Баулін Харків, 1991.
4. Баулін Ю.В. Обставини, що виключають злочинність діяння // *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2014, № 1(2) С. 133-149
5. Лащук Н. Р. Кримінально-правова оцінка використання захисних засобів, що вражають автономно [Текст] : монографія / Н. Р. Лащук. Львів: Видавництво «БОНА», 2018. 254с.
6. Кваша О.О. Обставини, що виключають злочинність діяння, у контексті конституційного права людини на самозахист // *Часопис Київського університету права*. 2015. №2. С. 284-287
7. Жданова І. про відмежування фізичного або психічного примусу від інших обставин, що виключають злочинність діяння // *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 8.
8. Новиков М. Санкціонована судом крайня необхідність у теорії відшкодування фізичної шкоди, завданої злочином / М.Новиков // *Право України*. 2013. № 1-2. С. 358-364.
9. Орловський Б.М. Уявна оборона: помилка при необхідній обороні чи самостійна обставина, що виключає злочинність діяння [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080>
10. Про судову практику про необхідну оборону: постанова Пленуму Верховного Суду України від №1 26.04.2002р. // *Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник* / Укл. Б.О. Кирись. Львів: ПАІС, 2005. 463 с.
11. Рощина І.О., Гудзь С.Д. Необхідна оборона як обставина, що виключає злочинність діяння: національний та міжнародний аспекти // *Юридичний вісник*. 3(28). 2013. С. 155-158
12. Яценко А.М. Обставини, що виключають застосування кримінальної відповідальності та інших заходів кримінально-правового характеру // *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2017. № 1 (15) С. 178-187

Тема 9

1. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: монографія [Текст] / Ю.В. Баулін. К.: Атіка, 2004. 296 с.
2. Бержаник А.А. Вопросы освобождения от уголовной ответственности в Республике Беларусь / А.А. Бержаник // *Государство и право*. 2006. № 6. С. 96-100.
3. Дудоров О. Звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування: порівняльно-правова характеристика / О. Дудоров, Є. Письменський // *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 3. С. 46–52
4. Житний О.О. Звільнення від кримінальної відповідальності. Монографія / О.О. Житний. Х.: Вид-во НУВС, 2004. 151с.
5. Нікіфорова Т.І. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності: [навчальний посібник] / Т.І. Нікіфорова. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2014. 96с.
6. Хряпінський. П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України: навч. посіб. / П. В. Хряпінський. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 192 с.
7. Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: постанова Пленуму Верховного суду України №15 від 8.10.2004р. // *Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник* / Укл. Б.О. Кирись. Львів: ПАІС, 2005. 463с.
8. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: постанова Пленуму Верховного суду України № 12 від 23.12.2005р. // *Вісник Верховного суду України*. 2006. №2 (66). С. 13
9. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи

радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного суду України №3 від 26.04.2002р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

10. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: постанова Пленуму Верховного суду України № 4 від 26.04.2002р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

11. Про судову практику в справах про хабарництво: постанова Пленуму Верховного суду України №5 від 26.04.2002р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

Тема 10

1. Беккариа Чезаре. О преступлениях и наказаниях. 5-е изд. заново исправл. и увеличенное. М.: Стелс, 1995. 304 с.

2. Бойко І.Й. Кримінальні покарання в Україні (ІХ–ХХ ст.): навч. посіб. / І.Й. Бойко. Л.: ЛНУ ім. І.Франка, 2013. 408 с.

3. Гуторова Н. Конфіскація майна за кримінальним правом України: проблеми та перспективи / Н.Гуторова, О.Шаповалова // Право України. 2010. № 9. С. 56.

4. Денисова Т.А. Поняття функцій покарання та їх загальна характеристика / Т.А. Денисова // Вісник ХУУП. 2006. №1. С. 222

5. Денисова Т.А. Санкції за окремі види злочинів та їх вплив на виконання кримінального покарання [Текст] / Т.А. Денисова // Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення / матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 7-8 квітня 2006 р. Львів, 2006. Ч. 1. С. 47-50.

6. Єрмоєнко І. В. Сутність покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю / І. В. Єрмоєнко / Молодий вчений. 2015. № 2. С. 120-123 [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://molodyvchenu.in.ua/filew/11may2015/41.pdf>

7. Книженко О. О. Санкції у кримінальному праві : монографія / О.О. Книженко. Х.: НикаНова, 2011. 336 с.

8. Козаченко О.В., Зіневич А.І. Види конфіскацій за кримінальним законом України // Новітні кримінально-правові дослідження 2015 / Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua>

9. Крайник Г. Штраф як вид покарання за злочини проти безпеки виробництва: зміст та практика застосування// Підприємництво, господарство і право. Кримінальне право. 3/2016/ Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/03/27.pdf>

10. Орловская Н. А. Основания и принципы построения уголовно-правовых санкций: монографія / Н. А. Орловская. Одесса : Юрид. лит., 2011. 618 с.

11. Павлова Т.О. Види конфіскації за чинним кримінальним кодексом України // Правова держава. 23/2016 / Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/8881/135-140.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

12. Пироженко О. С. Покарання, що обмежують майнові права засуджених, за кримінальним правом України : монографія / О. С. Пироженко. Х.: НикаНова, 2012. 294 с.

13. Пономаренко Ю. А. Штраф як вид покарання у кримінальному праві України (за результатами реформи 2011 р.) : наук. нарис / Ю. А. Пономаренко. Х.: Право, 2012. 80 с.

14. Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: постанова Пленуму Верховного суду України № 15 від 28.12.96р. із змінами і доповненнями від 26.12.2003р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

15. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного суду України № 7 від 24.10.2003р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

16. Пропостин А. А. Конфискація имущества: прошлое, настоящее, будущее: монографія / А. А. Пропостин. М. : Юрлитинформ, 2011. 264 с.
17. Сташис В. Актуальні питання системи покарань за Кримінальним кодексом України 2001 року / В. Сташис // Право України. 2010. №9. С.16.
18. Дудоров О.О. Спеціальні засади призначення покарання / О.О. Дудоров // Слово Національної школи суддів України. 2013. № 1. С. 67-83.
19. Євдокімова О. В. Проблемні питання призначення покарання при укладенні угоди про примирення або визнання винуватості / О.В. Євдокімова // Право і суспільство. 2014. №2. С. 217-221
20. Калмиков Д. Дивний гуманізм українського законодавця або проблеми призначення кримінального покарання окремим категоріям винних / Д. Калмиков // Юридичний вісник України. 2011. № 33 (841). 20–26 серпня. С. 5; № 34 (842). 27 серпня 2 вересня. С. 5.
21. Нікітін А.О. Принципи та загальні засади призначення покарання / А.О. Нікітін // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. №7 С. 187-190.
22. Нікіфорова Т.І. Обставини, які пом'якшують покарання за кримінальним правом України: Монографія / Т.І. Нікіфорова Харків, 2009. -208 с.
23. Омельчук О.М. Загальні засади призначення покарання: законодавче регулювання та практика застосування / О.М. Омельчук // Університетські наукові записки. 2013. № 4. С. 360-366 [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2013_4_45.pdf.
24. Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: постанова Пленуму Верховного суду України № 15 від 28.12.96р. із змінами і доповненнями від 26.12.2003р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кирись. Львів: ПАІС, 2005. 463с.
25. Про практику призначення судами кримінального покарання : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24 жовтня 2003 року [Електронний ресурс] Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>
26. Ткачук Ю. Застосування деяких видів покарання при конструюванні альтернативних кримінально-правових санкцій / Ю.Ткачук // Підприємництво, господарство і право. 2011. № 3. С. 84.

Тема 11

1. Дудоров О. Звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування: порівняльно-правова характеристика / О. Дудоров, Є. Письменський // Вісник Національної академії прокуратури України. 2010. № 3. С. 46–52.
2. Закон України “Про застосування амністії в Україні” від 01.10.96 // ВВРУ. 2007. № 9. Ст. 79.
3. Ніколаєнко Т. Амністія та помилування як підстава звільнення від кримінальної відповідальності та покарання / Т. Ніколаєнко // Підприємництво, господарство та право. 2010. № 10
4. Олійник О.І., Звенігородський О.М. Правові аспекти формування та трансформації інституту умовного засудження в Україні // Право і суспільство. № 1/ 2018 / Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/1_2018/part_1/46.pdf
5. Письменський Є. Формальна підстава застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання / Є. Письменський // Підприємництво, господарство і право. 2011. № 3. С. 79.
6. Письменський Є.О. Звільнення від покарання та його відбування: проблеми кримінального законодавства та практики його застосування: монографія: передмова д-ра юрид. наук, доц. М.І. Хавронюка; [Науковий редактор д-р юрид. наук, проф. О.О.Дудоров]. Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2011. 388 с.
7. Романов М.В. Звільнення від покарання: Навч. посібник. / М.В. Романов. Харків:

Права людини, 2012. — 112 с.

8. Положення про здійснення помилування. Затверджено Указом Президента України від 21 квітня 2015 року № 223/2015 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/902/2010>

9. Про практику застосування судами законодавства про звільнення від відбуття покарання засуджених, які захворіли на тяжку хворобу: постанова Пленуму Верховного суду України № 8 від 28.09.73р. із змінами і доповненнями 4.06.93р., 3.12.97р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

10. Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості: постанова Пленуму Верховного суду України №16 від 26.12.2003р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

11. Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м'яким: постанова Пленуму Верховного суду України № 2 від 26.04.2002р. // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463 с.

12. Хряпінський. П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України: навч. посіб. / П. В. Хряпінський. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 192 с.

Тема 12

1. Берш А.Я. Примусові заходи медичного характеру: правова природа та види. Автореф. дис. ... к.ю.н. 12.00.08. Одеса, 2017. 23с.

2. Горбачова І.М. Заходи безпеки в кримінальному праві (порівняльно-правовий аналіз): Автореф. дис. ... к.ю.н. 12.00.08. О., 2008. 21с.

3. Драган О.В. Поняття та види заходів кримінально-правового впливу // Актуальні проблеми сучасної юриспруденції №2. Том 2. 2018 / Режим доступу: http://apnl.dnu.in.ua/2_2018/tom_2/19.pdf

4. Задоя К. П. Нормативне (законодавче) вирішення питання про юридичну природу спеціальної конфіскації майна de lege ferenda // К. П. Задоя // Вісник Вищої ради юстиції. 2012. № 2. С. 76–86 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik10_07.pdf

5. Книга М. Визначення сутності примусових заходів медичного характеру / М. Книга // Юридична Україна. 2008. № 3. С. 85.

6. Кондра О. Проблеми правової природи «спеціальної конфіскації» у кримінально-правових санкціях / О. Кондра [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://radnuk.info/statti/558-kruminolog/15366-2011-01-23-02-03-02.html>.

7. Лень В.В. Примусові заходи медичного характеру: цілі і підстави застосування: монографія / В.В. Лень, М.М. Книга. Запоріжжя: Дніпров. металург, 2011. 92 с.

8. Павлова Т.О. Актуальні проблеми законодавчого визначення спеціальної конфіскації та її предметів у чинному Кримінальному кодексі України // Національний юридичний журнал: Теорія і практика. Квітень 2018 / Режим доступу: http://jurnaluljuristic.in.ua/archive/2018/2/part_1/31.pdf

9. Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 року № 7 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

10. Батраченко Т.С. Визначення окремих проблемних питань щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб / Т.С. Батраченко // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. 2013. № 2. С. 97-101. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vamsup_2013_2_16.pdf

11. Гришук В.К. Встановлення кримінальної відповідальності колективних суб'єктів у зарубіжних державах: до історії проблеми / В.К. Гришук, О.Ф. Пасека // Право України. 2011. № 9. С. 50–61.

12. Гришук В.К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: de lege ferenda / В.К. Гришук, О.Ф. Пасека // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. Вип. 4. С. 274–291.
13. Задоя К.П. Правова природа заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб / К.П. Задоя // Право і громадянське суспільство. 2014. № 4. С. 42-53.
14. Провоторов О. П. Генезис розвитку заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у вітчизняному законодавстві. *Держава і право*: зб. наук. праць. Серія: Юридичні науки. 2017. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2017. С. 280–294.
15. Провоторов О. П. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб як альтернатива покаранню. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. Серія юридична. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. Вип. 18. С. 44–52.
16. Провоторов О. П. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб як одна з моделей реалізації інституту кримінальної відповідальності: міжнародний досвід. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. Серія економічна. Серія юридична. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. Вип. 19. С. 232–239.
17. Провоторов О. П. Правова природа заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб за законодавством України. *Судова апеляція*: наук.-практ. журнал. 2017. № 3 (48). С. 36–47.
18. Провоторов О. П. Правові підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб за законодавством України. *Наука і правоохорона*. 2018. № 1. С. 243–250.
19. Провоторов О. П. Вплив «теорії фікції» на формування суб'єкта злочину в кримінальному праві України. *World Science: International Scientific and Practical Conference (Dubai, UAE, September 30, 2017)*. Dubai, 2017. P. 13–15.
20. Провоторов О. П. Ліквідація юридичної особи як вид заходів кримінально-правового характеру. *Права і свободи людини та їх забезпечення в умовах несповоду*: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 1 лист. 2018 р.). Чернігів, 2018. С. 347–350.
21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо виконання плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України щодо відповідальності юридичних осіб) : Закон України від 23 травня 2013 року № 314-VII // Офіційний вісник України. 2013. № 47. Ст. 1686.
22. Харитонов С.О. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб в системі кримінального законодавства України [Текст] / Харитонов С.О. // Заходи кримінально-правового впливу: проблеми нормативної регламентації та ефективності застосування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [7 лют. 2014 р., м. Одеса]. Одеса, 2014. С. 145–147.
23. Яценко А.М. Застосування заходів кримінально-правового характеру: монографія / А.М. Яценко. Х.: НікаНова, 2014. 388с.
24. Бурдін В.М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: Монографія. / В.М. Бурдін К.: Атіка, 2004. 240с.
25. Декларації прав дитини, прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 20.11.1959 р // URL : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_384
26. Дзюба А.Ю. Система заходів кримінально-правового впливу на неповнолітніх правопорушників за кримінальним законодавством ФРН та України // Режим доступу: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/22_ObzorR.pdf
27. Єремій Т. Соціальна обумовленість звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх / Т. Єремій // Підприємництво, господарство і право. 2009. № 12.
28. Закон України “Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх” від 24.01.95 // ВВРУ. 2011. № 4. Ст. 18
29. Калмиков Д. Дивний гуманізм українського законодавця або проблеми призначення кримінального покарання окремим категоріям винних / Д. Калмиков // Юридичний вісник України. 2011. № 33 (841). 20–26 серпня. С. 5; № 34 (842). 27 серпня 2

вересня. С. 5.

30. Конвенція ООН про права дитини 20 листопада 1989 року // URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021

31. Ковтун Н. Я. Види додаткових покарань для неповнолітніх: монографія / Н.Я. Ковтун. К. : Ін Юре, 2011. –208 с.

32. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») 1996р. // URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_211

33. Палюх Л. М. Примусові заходи виховного характеру: теорія і практика застосування: навч. посіб. / Л. М. Палюх. Л.: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2010. 214 с.

34. Про практику застосування судами України законодавства про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 року № 5 // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України у кримінальних справах: Навчальний посібник / Укл. Б.О. Кириць. Львів: ПАІС, 2005. 463с.

35. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: постанова Пленуму Верховного суду України № 2 від 15.05.2006р. // Вісник Верховного суду України. 2006. №7 (71). С. 11

36. Яцун О. особливості врахування особи неповнолітнього при призначенні покарання / О.Яцун // Підприємництво, господарство і право. 2011. № 11.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua>
2. <http://www.president.gov.ua>
3. <http://www.kmu.gov.ua>
4. <http://www.scourt.gov.ua>
5. <http://www.court.gov.ua>
6. <http://www.gp.gov.ua>
7. <http://www.nbu.gov.ua>
8. <http://www.reyestr.court.gov.ua>

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни:

доцент кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

27 серпня 2021 року

Схвалено кафедрою кримінального права та процесу 27 серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри,

докторка юридичних наук, доцентка _____ Лариса БРИЧ

27 серпня 2021 року

Декан юридичного факультету

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

28 серпня 2021 року

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету

28 серпня 2021 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної

ради університету, кандидатка наук з

державного управління, доцентка _____

28 серпня 2021 року

Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 3,6 ум.др.арк.